

कपिलवस्तु जिल्लाको
मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना
२०८०

प्रकाशक:

नेपाल सरकार

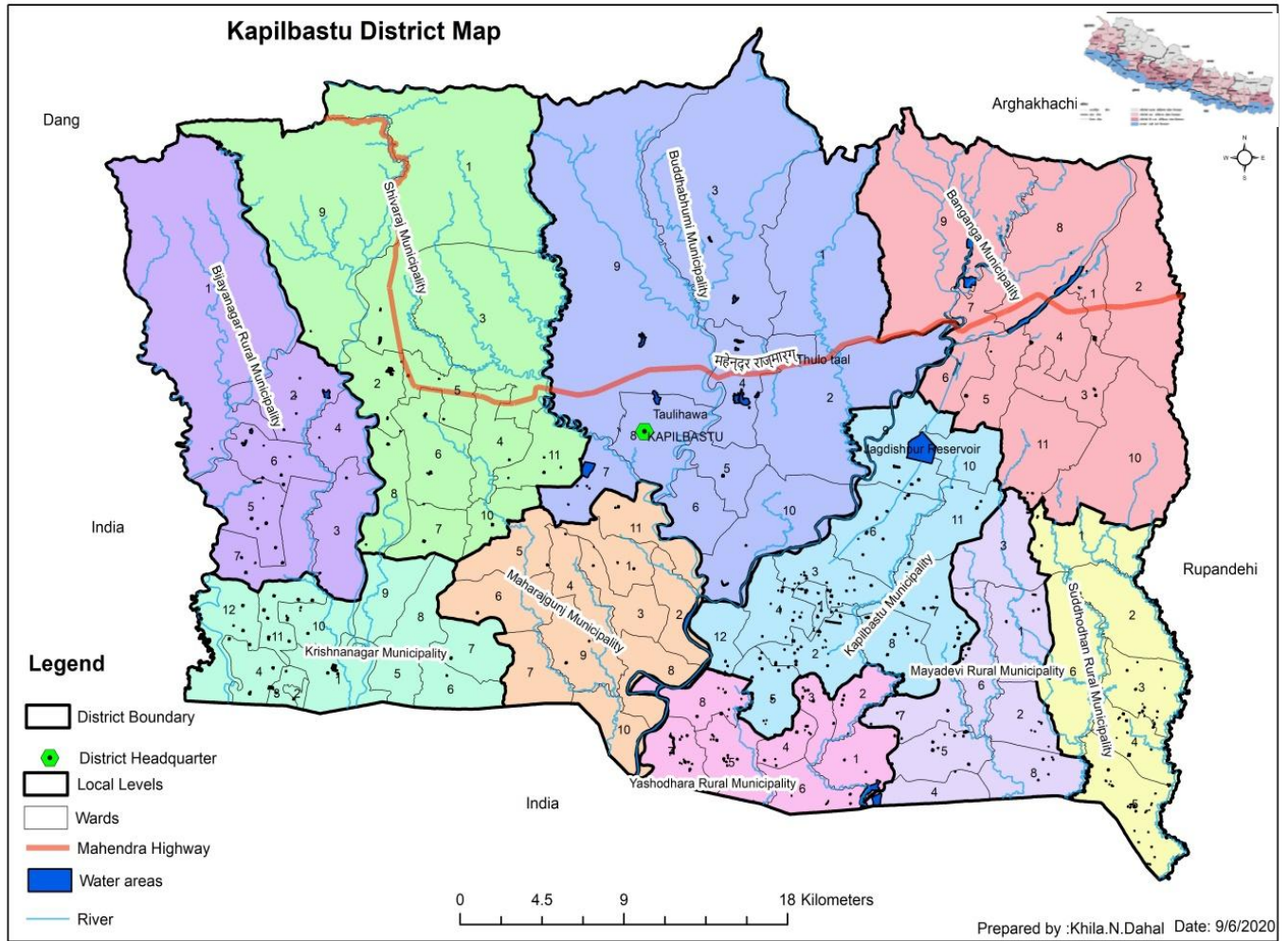
गृह मन्त्रालय

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, कपिलवस्तु

(२०८० जेष्ठ ३० गतेको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकबाट पारित गरी लागु गरिएको)

कपिलवस्तु जिल्लाको नक्शा:

मेरो भनाई

मनसुनजन्य संवेदनशीलतालाई नजिकबाट नियालेर मनसुन व्यवस्थापनका गतिविधिहरूलाई विकासका हरेक पक्षसँग समाहित गर्दै दिगो विकासको अवधारणाभित्र एकीकृत गरिनुपर्ने आजको आवश्यकता रहेको छ । यसका लागि आवश्यक पर्ने अल्पकालीन एवम् दीर्घकालीन योजनाका साथ मनसुन व्यवस्थापनका गतिविधिहरूलाई विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरू र सरोकारवाला निकायहरूबीचको साझेदारी, समन्वय र सहकार्यमा प्रतिबद्धता र ऐक्यबद्धताका साथ योजना तर्जुमादेखि कार्यान्वयनसम्म कार्य गर्नुपर्ने आजको सान्दर्भिकता हो ।

यस जिल्लाका दशवटै स्थानीय तहहरूमा जोखिममा रहेका स्थानको पहिचान तथा विगतका मनसुनजन्य प्रकोपका घटनाहरू समेतको विश्लेषण गरी आ-आफ्नो क्षमताको विश्लेषण, मौज्जात सामग्रीहरूको लगत तयारी तथा आवश्यक पर्ने सामग्रीहरूको अनुमान गरी यस जिल्लामा मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि प्रस्तुत योजना तयार गरिएको छ । यस योजना कार्यान्वयनका लागि प्रदेश र केन्द्रको आवश्यक समन्वय र सहयोग आवश्यक रहन्छ नै । विपद् पूर्व, विपद्को समयमा र विपद् पश्चातका क्रियाकलापहरूलाई प्रभावकारी बनाउन, विपद्को समयमा उपलब्ध हुन सक्ने श्रोत साधनको आंकलन गरी यस्ता श्रोत साधनको बारेमा सबै क्षेत्रलाई सही सूचना दिई विपद्को समयमा आ-आफ्नो जिम्मेवारी बोधका साथ समन्वयात्मक रूपमा परिचालित हुन र गर्न सजिलो होस् भन्नका लागि यो “मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८०” तर्जुमा गरी प्रकाशन गरिएको छ । यो योजना जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको मिति २०८० जेष्ठ ३० को बैठकबाट पारित गरि लागु गरिएको छ ।

यस जिल्लाको योजना तयारी गर्न नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी साथीहरू, स्थानीय तहका जन प्रतिनिधिज्यूहरू, जिल्लास्थित सुरक्षा निकायहरू, सरकारी कार्यालयहरू, राजनैतिक दल का प्रमुख/प्रतिनिधिज्यूहरू, विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित कार्यालयहरू, UNFPA, UMN, दलित सामाजिक विकास केन्द्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, कपिलवस्तु शाखा लगायत पत्रकार महासंघ र गैह्र सरकारी संस्था महासंघ जिल्ला शाखा, विपद्का क्षेत्रमा संलग्न अन्य संघ संस्थाहरू, नागरिक समाज, सरोकारवाला सबै पक्ष लाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । सबै को सहभागितामा तयार गरिएको यस योजनामा समाविष्ट गरिएका प्रतिबद्धताको अक्षरशः पालना हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

धन्यवाद ।

शंकरहरि आचार्य
प्रमुख जिल्ला अधिकारी
एवम्
अध्यक्ष
जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
कपिलवस्तु

बिषय सूची

क्र.स.	विषय	पाना नं.
१.	पृष्ठभूमि	१
२.	यस वर्षको मौसम पूर्वानुमान	१
३.	जिल्लाको चिनारी	१
३.१	यस जिल्लाको जलवायु, भू-बनोट तथा माटोको बनोटको बारेमा संक्षिप्त जानकारी	१
३.१.१	जलवायु	१
३.१.२	भू-क्षेत्र टोपोग्राफी,भिरालोपन	१
	क. उत्तरी भागको चुरे डाँडा	
	ख. मध्य भागको भावर प्रदेश	
	ग. दक्षिणको समथर भूमी (तराई प्रदेश)	
३.२	आधारभूत जनसांख्यिक विवरण	२
३.३	यस जिल्लाको प्रमुख नदीनालाहरूको विवरण	२
३.४	नदीनालाहरूको वर्तमान वस्तुस्थिति	२
४.	मनसुनजन्य विपद्हरू	२
४.१	बाढी तथा कटान	२
४.२	डुवान	२
४.२.१	डुवान जोखिमयुक्त स्थानहरू	२
४.३	पहिरो	३
४.४	सर्पदंश	३
४.५	खाल्डामा परी हुने मृत्यु	३
४.६	खोलामा बग्ने	३
४.७	चट्याङ	३
४.८	पानीजन्य रोगहरू	३
५.	मनसुनजन्य विपद्को पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य, अपेक्षित नतिजा तथा विषयगत निकायको जिम्मेवारी	४
५.१	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य तथा अपेक्षित नतिजा :	४
५.२	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा जिल्ला प्रशासन कार्यालयको प्रमुख कार्यहरू	४
५.३	नारायण दल गण, नेपाली सेना	४
५.४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	५
५.५	सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल	६
५.६	स्थानीय तहहरू	६
५.७	जलश्रोत तथा सिंचाई विकास डिभिजन कार्यालय	७
५.८	वाणगंगा सिंचाई आयोजना	७
५.९	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	७
५.१०	स्वास्थ्य कार्यालय	८
५.११	शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय	८
५.१२	अन्य सरकारी कार्यालयहरू	९
५.१३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	९
५.१४	गैर सरकारी एवम अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था (अगैसस) संस्थाहरू	१०
५.१५	नेपाल पत्राकार महासंघ, जिल्ला शाखा तथा सञ्चार माध्यमहरू	१०
५.१६	उद्योग वाणिज्य संघहरू	१०
		१०

६. मनसुन जोखिम विश्लेषण

६.१	कपिलवस्तु जिल्लाको प्रकोप जोखिम विश्लेषण	११
६.२	जिल्लाको गा.पा. तथा न.पा. हरूमा घट्टने विपद्का घटनाहरूको आधारमा जोखिम विश्लेषण	१२
६.३	आगामी वर्षायाममा हुन सक्ने क्षति	१३
६.४	मनसुनको विगतको अवस्था र संभावना	१३
७.	विषयगत क्षेत्रको पहिचान तथा निकायगत भूमिका र जिम्मेवारी	१३
८.	मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रति कार्ययोजना	१४
८.१	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन र खोज तथा उद्धार: जिल्ला प्रशासन कार्यालय: प्रमुख जिल्ला अधिकारी	१४
८.२	खाद्य सामग्री: कृषि ज्ञान केन्द्र, स्थानीय तहका कृषि शाखा	१५
८.३	आपतकालीन आवास र गैरखाद्य व्यवस्थापन: शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	१५
८.४	स्वास्थ्य तथा पोषणस्व स्वास्थ्य कार्यालय र स्थानीय तहका स्वास्थ्य शाखा	१५
८.५	शिक्षा तथा संरक्षण: जिल्ला प्रशासन कार्यालय , शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाई कार्यालय , स्थानीय तहका शिक्षा, महिला तथा बालबालिका शाखा	१६
८.६	खानेपानी तथा सरसफाई: खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	१६
८.७	भौतिक निर्माण (पुनर्निर्माण, पुर्नस्थापना), शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय लगायत सबै स्थानीय तहहरू	१७
९.	बाढी पूर्वसूचना प्रणाली / विपद् सूचना संयन्त्र सञ्जाल	१७
१०.	कार्यालयहरू तथा समुदायमा रहेका उद्धार सामग्रीहरू	१७
११.	अनुसूचीहरू:	२२
	अनुसूची १. मानवीय क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरू	२२
	अनुसूची २. जिल्लामा उपलब्ध एम्बुलेन्स सेवाहरू	२३
	अनुसूची ३. खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीको लागि सम्पर्क संस्थाहरू	२४
	अनुसूची ४. हेलिप्याडहरू भएका स्थान	२४
	अनुसूची ५. आपतकालीन आश्रय स्थलहरू	२४
	अनुसूची ६. सर्पदंश उपचार केन्द्र	२५
	अनुसूची ७. विपद् सम्पर्क व्यक्तिहरू	२५
	अनुसूची ८. रक्त संचार केन्द्र	२५
	अनुसूची ९. स्थानीय तहमा रहेको स्वास्थ्य चौकीहरू	२५
	अनुसूची १०. सम्भावित विपद् व्यवस्थापनमा अपनाउनु पर्ने सावधानी बारे जानकारी पात्रो	२६
	अनुसूची ११. दैनिक/साप्ताहिक प्रतिवेदन फाराम	२७
	अनुसूची १२. सन्दर्भ सामग्रीहरू	२७

मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८०

१. पृष्ठभूमि

यस कपिलवस्तु जिल्लामा मनसुनको समयमा बाढी, डुबान, कटान जस्ता जलोत्पन्न विपद् बाट हरेक साल जनधनको क्षति हुने गरेको छ। सामान्यतया नेपालमा असारदेखि आश्विनसम्मको झण्डै सय दिन मनसुन सक्रिय हुन्छ। यस मनसुनको अवधिमा पहिरो, बाढी, कटान, डुबान, चट्याङ, सर्पदंश, झाडापखाला जस्ता पानीजन्य प्रकोपहरूको कारण मानवीय क्षतिको साथै ठूलो भौतिक क्षति हुने गरेको छ। तसर्थ, मनसुनजन्य संवेदनशीलतालाई हृदयांगम गरी मनसुन व्यवस्थापनका गतिविधिहरूलाई विकासका हरेक पक्षसँग समाहित गर्दै दिगो विकासको अवधारणाभित्र एकीकृत गरिनुपर्ने आजको आवश्यकता रहेको छ। यसका लागि आवश्यक पर्ने अल्पकालीन एवम् दीर्घकालीन योजनाका साथ मनसुन व्यवस्थापनका गतिविधिहरूलाई विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरू र सरोकारवाला निकायहरूबीचको साझेदारी, समन्वय र सहकार्यमा प्रतिबद्धता र ऐक्यबद्धताका साथ योजना तर्जुमादेखि कार्यान्वयनसम्म कार्य गर्नुपर्ने आजको सान्दर्भिकता हो। यिनै कुराहरूलाई मनन गरी जोखिम तथा संडकटासन्नता, मनसुन प्रभावित नगरपालिकाहरू र गाउँपालिका साथै जिल्लास्थित सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको क्षमता र सहभागिता सुनिश्चित गर्दै जिल्ला स्तरमा मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्यलाई बलियो बनाउने र विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहसम्म प्रभावकारी बनाउने लक्ष्य सहित यस **मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८०** निर्माण तथा प्रकाशन गरिएको छ।

२. यस वर्षको मौसम पूर्वानुमान

जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, मौसम पूर्वानुमान महाशाखाले यस वर्ष देशभर नै मनसुनका समयमा औषतभन्दा कम पानी पर्ने अनुमान सार्वजनिक गरेको छ। औषतभन्दा कम पानी पर्ने भन्दैमा पानी नै नपर्ने र बाढी तथा डुबान नहुने भन्ने होइन। राष्ट्रिय मनसुन पूर्व तयारी राष्ट्रिय कार्ययोजना २०८० अनुसार यो वर्ष लुम्बिनी प्रदेशमा मनसुन जन्य विपद्बाट १ लाख ९९ हजार ८ सय ६२ जनसंख्या र ४५ हजार ७ सय ३५ घरधुरी प्रभावित हुन सक्ने अनुमान रहेको छ। तसर्थ यस वर्ष पनि बिगतमा जस्तै उत्तिकै सावधानी अपनाउनु जरुरी छ। साथै मनसुनको अवधिमा झाडापखाला, हैजा जस्ता पानीजन्य रोगको सङ्क्रमण बढ्नुका साथै सर्पदंश, डेंगु, मलेरियाजस्ता किटजन्य रोगको जोखिम बढ्ने सम्भावना रहन्छ।

जल तथा मौसम विज्ञान विभागको बाढी पूर्वानुमान बुलेटिन र वेभसाइट www.hydrology.gov.np बाट नियमित रूपमा मौसम पूर्वानुमान हुने हुँदा सर्वसाधारण तथा सरोकारवालाहरूले पनि नियमित रूपमा हेर्न जरुरी रहन्छ। विभागको फेसबुक पेज **Nepal Flood Alert** (नेपाल बाढी सूचना) मा पनि हेर्न सकिने छ। उक्त विभागको महाशाखाले जारी गरेको प्रेस बिज्ञप्ति र बुलेटिनको नमूनाका रूपमा अनुसूची ११ मा उल्लेख गरिएको छ।

३. जिल्लाको चिनारी

कपिलवस्तु जिल्ला लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत रहेका १२ वटा जिल्ला मध्ये तराईको एक जिल्ला हो। यहाँ १० वटा स्थानीय तहहरू रहेका छन्। २७ डिग्री २५ मिनेटदेखि २७ डिग्री ४९ मिनेट उत्तरी अक्षांश र ८२ डिग्री ४९ मिनेटदेखि ८४ डिग्री १४ मिनेट पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको यस जिल्लाको कुल क्षेत्रफल १७४८ वर्ग कि.मि. रहेको छ। नेपालको मानचित्रमा यस जिल्लाको पूर्वमा रुपन्देही, उत्तरमा अर्घाखाँची, दक्षिणमा भारतको उत्तर प्रदेश तथा पश्चिममा दाङ जिल्ला रहेका छन्। जिल्लाको पूर्वपश्चिम सरदर लम्बाई ४४.५ माईल र उत्तर दक्षिण चौडाई २० माईल रहेको पाईन्छ। राजा शुद्धोधनको दरबार तथा भगवान गौतम बुद्धको बाल्य कृडास्थल तिलौराकोट जिल्लाको प्रमुख पर्यटकीय स्थलको रूपमा रहेको छ।

३.१ यस जिल्लाको जलवायु, भू-बनोट तथा माटोको बनोटको बारेमा संक्षिप्त जानकारी

३.१.१ जलवायु:

यस जिल्लामा गर्मीमा तातो हावा (लु) चलेको बखत अधिकतम ४४ डिग्री सेल्सियस सम्म पुग्दछ भने जाडोमा ४.५ डिग्री सेल्सियस सम्म तापक्रम तल झर्ने गरेको पाईन्छ। साथै यस जिल्लामा औसत वार्षिक वर्षा १,५०० मिलिलिटर रहेको छ (कृ. ज्ञा.केन्द्र.)। चैत्र महिनादेखि असोजको प्रारम्भ सम्म निकै गर्मी, असोज, कार्तिक र फाल्गुणमा समशितोष्ण तथा बाँकी तीन महिना (मंसिर, पुष र माघ) मा ठण्डी हुने गर्दछ। यसरी यो जिल्लाको हावापानी मौसम अनुसार विविध र विषम किसिमको रहेको छ।

३.१.२ भू-क्षेत्र टोपोग्राफी, भिरालोपन:

उत्तरमा चुरे पर्वतको श्रृङ्खलामा पर्ने चारकोसे झाडी र दक्षिणमा तराईको समथर भूमि तथा अनेकौं नदी-नाला, अमूल्य वन सम्पदा र वन्यजन्तुहरू समेत प्रशस्त पाईने यस जिल्लालाई भू-बनावटका आधारमा तीन भागमा बाँड्न सकिन्छ।

क) उत्तरी भागको चुरे डाँडा:

यो पहाड पूर्व पश्चिमतर्फ फैलिएर बसेको छ। उत्तरी क्षेत्रको चुरे समुद्री सतहदेखि १००० फिटसम्मको उचाईमा पर्दछ

ख) मध्य भागको भावर प्रदेश:

यस जिल्लाको चुरे पहाडको फेदीबाट बिस्तारै भिरालो पर्दै दक्षिणतिर यो प्रदेश पर्दछ।

ग) दक्षिणको समथर भूमी (तराई प्रदेश):

भावर प्रदेशदेखि दक्षिणमा भारत सम्म सिमाना जोडिएको भू-भागसम्मको समथर भूमी तराई प्रदेशमा पर्दछ। यसको उचाई समुद्रको सतहबाट अधिकतम ७०० फिट पर्दछ। बाणगङ्गा नदीले यस जिल्लालाई दुई भागमा विभाजित गरेको छ।

३.२ आधारभूत जनसांख्यिक विवरण:

क्र.सं.	विवरण	एकाई	मान
१	कुल जनसंख्या	जना	६,८२,९६१
२	पुरुष	जना	३,३४,६५१ (४९%)
३	महिला	जना	३,४८,३१० (५१%)
४	कुल घरपरिवार संख्या	वटा	१,२१,९४६

श्रोत: National Population Census report 2021

३.३ यस जिल्लाको प्रमुख नदीनालाहरूको विवरण:

बाणगंगा, सुरही खोला, कोइली खोला, चिराई खोला, कोठी खोला, वेल नदी, कोन्द्रे खोला ।

३.४ नदीनालाहरूको वर्तमान वस्तुस्थिति:

यस जिल्लामा रहेका नदीनालाहरूमा हिउँद तथा सुख्खायामको समयमा पानीको मात्रा कम हुने र वर्षा तको समयमा अत्याधिक पानीको बहाव हुने हुन्छ, जसले गर्दा नदी छेउछाउका गाउँबस्तीहरू डुबानमा पर्ने गर्छन ।

४. मनसुनजन्य विपद्हरू

मनसुनजन्य विपद्को रूपमा रहेको बाढी, पहिरो र डुवानलाई मानिन्छ । तथापि यस समयमा खोलामा बग्ने, खाल्डामा परी मृत्यु हुने, सर्पले टोक्ने, जस्ता विपद् र चट्याङले मानवीय क्षति पुर्याउन सक्दछ ।

४.१ बाढी तथा कटान:

मनसुन अत्याधिक सक्रिय भएपछि असार, साउन, भदौमा बाढी आउने गर्दछ । बाढीले बोकेर ल्याएको थिग्रेनीले भावर र तराईका नदीको बहने मार्ग उकासिदिन्छ। चुरे पर्वतदेखि उत्पन्न खहरेहरूबाट अचानक आउने बाढीको कारण भावर र तराई क्षेत्र जोखिममा हुन्छ । यी नदीहरूले प्रायः आफ्नो धार परिवर्तन गर्छन् । चुरे र महाभारतबाट आएका नदीहरूमा बाढी आएमा दक्षिण तराईतर्फ डुवान, कटान र खेत बगर बग्ने तथा खेतमा बालुवा पटान हुने गर्छ । वर्षातको समयमा बाढी तथा कटानका कारण धेरै धनजनको क्षति हुन सक्दछ । अविरल वर्षा भएमा जिल्लाभित्र रहेका बाणगंगा, वेल नदी, कोइली खोला, सुराई लगायतको खोलाहरूमा आउने बाढीले क्षति पुर्याउन सक्दछ ।

बाढी आउन सक्ने सम्भावित स्थानहरू:

सि.नं.	जोखिमयुक्त स्थान (स्थानीय तह, वडा नं. र स्थान)	जोखिमयुक्त हुनुको कारण
१	बाणगंगा न.पा. ७, ८ र ९	कोइली खोला र बाणगंगा नदी पर्ने
२	महाराजगंज न.पा. ८ र १०	बाणगंगा नदी पर्ने
३	कपिलवस्तु न.पा. ३, ६, ९ र १२	बाणगंगा नदी पर्ने
४	बुद्धभूमि न.पा. १०	बाणगंगा नदी पर्ने, रनगाई, गोरुसिंगे क्षेत्र
५	यशोधरा गा.पा. ८	बाणगंगा नदी पर्ने
६	शिवराज न.पा. ९	सुरही खोला पर्ने
७	विजयनगर गा.पा. ५ र ७	चिराई खोला पर्ने

४.२ डुवान:

धेरै वर्षात भएमा खोलानाला तथा घोला बढने र खोला किनारका बस्ती तथा जमिनहरू डुवानमा पर्न सक्दछ । भारतले नेपालसँगको सीमा नजिकै नदीहरूमा निर्माण गरेको ब्यारेज र तटबन्धहरूले पानीको प्राकृतिक बहाव अवरुद्ध गर्दा पनि कतिपय ठाउँ जलमग्न हुने गरेको छ । पूर्वाधार निर्माण, विशेष गरी सीमामा सडक तथा रेलमार्ग तथा नहर प्रणालीको निर्माणले पानीको प्राकृतिक बहाव छेकेर दक्षिणी भू-भागमा डुवान हुन्छ । यसबाट बालीनालीको नोक्सान हुने पोखरीमा पालिएका माछाहरू बग्ने, मर्ने हुन सक्दछ । अझ सिमावर्ती क्षेत्रमा रहेका तटबन्धन सडक र बाँधका कारणले ती क्षेत्रमा डुवान हुन सक्दछ । लामो समय टूलो पानी परेमा गाउँबस्ती समेत डुवानमा पर्न सक्दछ ।

४.२.१ डुवान जोखिमयुक्त स्थानहरू:

सि.नं.	जोखिमयुक्त स्थान (स्थानीय तह, वडा नं. र स्थान)	जोखिमयुक्त हुनुको कारण
१	बाणगंगा न.पा. ७, ८ र ९	कोइली खोला पर्ने
२	महाराजगंज न.पा. ८ र १०	बाणगंगा नदी पर्ने
३	कपिलवस्तु न.पा. १२	बाणगंगा नदी पर्ने
४	बुद्धभूमि न.पा. १०	बाणगंगा नदी पर्ने, वेल नदी पर्ने
५	यशोधरा गा.पा. ८	बाणगंगा नदी पर्ने
६	शिवराज न.पा. ९	सुरही खोला पर्ने
७	कृष्णनगर न.पा. २	सुरही खोला पर्ने

सीमा क्षेत्रमा भारतको तर्फबाट निर्माण भएका संरचना (बाँध,पुल,बाटो) को विवरण:

सि.नं.	संरचना रहेको ठेगाना	संरचनाको प्रकार (बाँध,पुल,बाटो)	दशगजाबाट दुरी	निर्माण मिति	संरचनाको कारणले नेपालतर्फ क्षति हुने स्थानहरु	कुन बि.ओ.पि.को कार्य क्षेत्र
१	जि.सिद्धार्थनगर महलीगाउँ भारत	महली सागर बाँध	५० मिटर	२०७४।१.२।१६ (२०१७।०४।२७)	जिल्ला कपिलवस्तु यशोधरा गाउँपालिका वडा नं. ५ (भगवानपुर, भईसैया र लोहरौली) र ऐ.गा.पा.वडा नं. ६ डुवानमा पर्ने।	बि.ओ.पि. मर्यादपुर
२	जि.सिद्धार्थनगर परसौना भारत	बाणगंगा मुहान नहर (बाणगंगा नदीको पानी भारततर्फ परसौना देखि कक्रहवा सम्म सिँचाइ प्रयोजनको लागि नहर र साइडमा पक्की सडक हुने गरी बन्दै गएको र हाल बाँध नबाँधेको)	५०० मिटर	सन २०१८ देखि निर्माण भइरहेको	यशोधरा गा.पा.-५ स्थित रहेको भगवानपुर, भैसैया, लोहरौली र ऐ. गा.पा. ६ रंगपुर, ७ मर्यादपुर डुवानमा पर्ने	बि.ओ.पि.मर्यादपुर
३	जि.सिद्धार्थनगर सोहरदगड भारत	बाणगंगा वराज एंव नहर	२ कि.मी.	सन् १९५६/०१/१८	महाराजगंज न.पा. १० हदौना ईलाकामा डुबान हुन सक्ने।	बि.ओ.पि. हदौना
४	जि.सिद्धार्थनगर बडपुर २ ग्राम पञ्चायत भारत	मर्थी सागर बाँध	१.५ कि.मी.	-	मायादेवी गा.पा.-८ सानो नन्दनगर डुवानमा पर्ने।	बि.ओ.पि. सानो नन्दनगर
५	जि.सिद्धार्थनगर बजाहा ग्रामसभा भारत	बजाह सागर बाँध	१३०० मी.	-	मायादेवी गा.पा. तुलसिडिहवा र ठूलो गौडा डुवानमा पर्ने।	बि.ओ.पि. चाकरचौडा
६	जि.सिद्धार्थनगर ग्राम बर्डपुर, नरकुल भारत	सिसवा सागर	१ कि.मी	-	मायादेवी गा.पा. ४ चाकरचौडा डुवानमा पर्ने	बि.ओ.पि. चाकरचौडा

४.३ पहिरो:

यस जिल्लामा शिवराज नगर पालिका क्षेत्रमा पहिरोका कारणले धनजनको क्षति हुन सक्दछ । विशेष गरी महेन्द्रराजमार्गको वनकसबासादेखि धानखोलासम्मको क्षेत्रमा पहिरो गई सडक अवरुद्ध हुनुका साथै दुर्घटना हुन गई मानवीय क्षति हुन सक्दछ ।

४.४ सर्पदंश:

वर्षातको समयमा विशेष गरी साउन , भदौमा सर्पदंशको घटना पनि बढ्छ । यस जिल्लाको गोरूसिगेमा नेपाली सेनाको प्राविधिक सहयोग तथा बुद्धभूमि नगरपालिकाको संयोजन तथा छिमेकी पालिका समेतको सहयोगमा सर्पदंश उपचार केन्द्र सञ्चालनमा रहेको छ ।

४.५ खाल्डामा परी हुने मृत्यु:

सडक निर्माण गर्दा अपूर्ण कार्यले गर्दा होस् वा बाटो बिग्रेर खाल्डाखुल्डी भएका कारणले हुने दुर्घटना वा ईटाभट्टा वा अन्य निर्माणका खाल्डामा परेर बालबालिका वा वयस्कहरुको पनि मृत्यु हुन सक्दछ । साथै अव्यवस्थित रुपमा खोला तथा बगर क्षेत्रमा हुने उत्खननका कारणले पर्ने खाल्डाका कारणले पनि मृत्युको अवस्था निम्तिन्छ ।

४.६ खोलामा बग्ने:

खोला तदै गर्दा बाढी आएर वा गाईवस्तु चराउन जाँदा वा वनजंगलमा जाँदा वा बाढीमा बगाएर ल्याएको दाउरा समात्न जाँदा वा पौडिदा बगेर मृत्यु हुन सक्दछ ।

४.७ चट्याङ:

मनसुनका समयमा चट्याङ लागेर मानवीय वा गाईवस्तुको मृत्यु हुने, घर चर्कने जस्ता घटनाहरु घट्न गई क्षति हुन सक्दछ ।

४.८ पानीजन्य रोगहरु:

पानीजन्य रोगले कतिपय गाउँ बस्तीहरुलाई आक्रान्त पार्छ । वर्षायामसँगै मलेरिया , डेङ्गु, कालाजार, इन्सेफलाइटिस, कमलपित्त, झाडापखाला जस्ता संक्रमणको जोखिम पनि उच्च हुन्छ ।

५. मनसुनजन्य विपद्को पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य, अपेक्षित नतिजा तथा विषयगत निकायको जिम्मेवारी

५.१ मनसुनजन्य विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य तथा अपेक्षित नतिजा:

यस योजनाको समग्र उद्देश्य मनसुन पूर्वतयारी सम्बन्धी क्रियाकलापहरूलाई संगठित र व्यवस्थित बनाई प्रभावकारी प्रतिकार्य मार्फत् सम्भावित क्षति नोक्सानी न्यूनीकरण गर्नु हो। साथै मनसुनको समयमा प्रभावितको खोज तथा उद्धार गरी स्थानीय स्रोत साधनको अधिकतम उपयोगद्वारा प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित प्रभावकारी र जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु यस योजनाको मूल उद्देश्य रहेको छ। यस योजनाका विशिष्ट नतिजा निम्नानुसार रहने अनुमान गरिएको छ।

- मनसुन पहिला गर्नुपर्ने आधारभूत जोखिम न्यूनीकरणका कार्य सुनिश्चित हुनेछन्।
- मनसुनका समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्न सकिनेछ।
- मनसुनका जोखिम कम गर्न सरोकारवाला निकाय, स्थानीय तह र समुदायबीच सहकार्यको अभिवृद्धि हुनेछ।
- उद्धार र राहतजस्ता कार्यमा प्रभावित समुदायको समान पहुँचको प्रत्याभूति हुनेछ।
- सामाजिक, साँस्कृतिक मर्यादा तथा सद्भाव अभिवृद्धि भई मनसुनको सामनामा एकजुट हुने वातावरण तयार हुनेछ।
- क्षेत्रगत रूपमा काम बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग, पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुका साथै जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको भावनाको विकास हुनेछ।
- सडकटासन समुदाय एवं क्षेत्रहरू पहिचान भई प्रकोप जोखिम नक्शांकन तयार हुनेछ।
- जिल्लामा मानवीय क्षेत्रमा कार्यरत संघ/संस्थाहरू पहिचान भई स्रोत र साधनको आँकलन हुनेछ।
- जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रबाट समुदाय र केन्द्रबीच द्रुत सूचना स्थापित गरी प्रतिकार्यमा प्रभावकारिता हुनेछ।
- स्थानीय तहमा मनसुन आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्र वा विपद्प्रतिकार्य कर्नर स्थापन भई कार्यान्वयनमा आउने र मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि सहज हुनेछ।
- मनसुनको समयमा स्थानीय तह तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र अन्य सरकारी तथा गैर सरकारी संघ/संस्थासंगको समन्वय र सहकार्यमा प्रभावकारी प्रतिकार्यका गतिविधिलाई अधि बढाउन सहज हुनेछ।
- यस जिल्ला भई बहने नदी प्रणालीहरूमा बाढी पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना गर्न पहल हुनेछ।

५.२ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा जिल्ला प्रशासन कार्यालयको प्रमुख कार्यहरू:

पूर्व तयारीका मुख्य कामहरू:

- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार तथा अद्यावधिक गर्ने।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोषमा रकमको व्यवस्था गर्ने।
- कम्तीमा ५० जना उद्धारकर्मी परिचालन गर्न आवश्यक पर्ने खोज तथा उद्धार सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने।
- आवश्यकता अनुसार पर्याप्त मात्रामा गैर खाद्य सामग्रीको सेट तयार गरी मौज्जात राख्ने।
- राहत मापदण्डले तोकेको न्यूनतम रकम जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोषमा राख्ने प्रवन्ध गर्ने।
- सबै विषयगत क्षेत्रका नेतृत्व र सहयोगी निकायलाई तयारी अवस्थामा रहन लगाउने।
- नेपालको दक्षिणी सीमावर्ती क्षेत्रमा विभिन्न संरचना निर्माणको कारणले मनसुनको पानीको बहाव/निकास अवरुद्ध भएको स्थान पहिचान गर्ने।
- भारतीय समकक्षीको समन्वयमा निकास खोल्ने, अवरोधहरू हटाउने।

प्रतिकार्यका मुख्य कामहरू:

- घटना स्थलमा यथासिघ्र परिचालन भई खोज तथा उद्धार गर्ने।
- घाइते तथा बिरामीहरूलाई यथासिघ्र नजिकको स्वास्थ्य संस्थामा पठाउने व्यवस्था मिलाउने।
- क्षतिको विवरण संकलन गरी अभिलेख राख्ने।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक राख्ने र जिम्मेवारी तोकी अन्य निकायसँग आवश्यक समन्वय गरी राहत कार्यक्रम संचालन गर्ने।

५.३ शमशेर दल गण, नेपाली सेना

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- जिल्लामा तैनाथ युनिटमा, सिनियर अधिकृतलाई विपद् फोकल पर्सन तोक्ने।
- विपद् पूर्वतयारीका लागि आवश्यक सामग्री तथा औजारको व्यवस्था मिलाउने।

- सम्भावित विपद्को प्रकृति अनुरूप स्ट्याण्डवाइ फौजलाई श्रोत, साधन र सीपयुक्त बनाउने ।
- प्राकृतिक जोखिमको अनुगमन विश्लेषण गरी सर्वसाधारण प्रयोगकर्ताका लागि उपयुक्त हुने खालका जानकारीमूलक विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी सूचना सामाजिक सञ्जालमा राख्ने ।
- विपद्का घटनाबाट हुन सक्ने सम्भावित जोखिम न्यूनीकरणका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरूसँग समन्वय गरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्ने ।
- खोज तथा उद्धार कार्यको लागि आवश्यक दक्ष जनशक्ति स्वास्थ्यकर्मी तथा सामग्रीहरू तयारी हालतमा राख्ने ।
- हेलिकप्टरबाट रेस्क्यु गर्नुपर्ने अवस्थामा हेलिप्याड तथा उद्धार कार्यमा समन्वय गर्ने ।

प्रतिकार्यका मुख्य कामहरू:

- परिस्थितिको मूल्याङ्कन गरी मनसूनजन्य विपद्को जोखिम न्यूनीकरण गर्न यस जिल्लामा तैनाथ गणबाट १ × गुल्म नफ्री (१,०४ जना) को फौज आधारभुत उद्धार सामग्री सहित परिचालन गर्न आवश्यक कार्य सञ्चालन, समन्वय र सहकार्य गर्नेछ ।
- वर्षेनी हुने वर्षातको मौसममा तराईमा डुबान हुन गई जनधन क्षति हुने गरेको हुँदा राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य ढाँचा २०७० (प्रथम शं शोधन २०७५) अनुसार प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय स्तरमा रहेका उद्धार सामग्रीहरू उद्धारकर्मी (सुरक्षा निकाय) ले प्रयोग गर्ने उल्लेख भए अनुसार स्थानीय स्रोत तथा साधनहरूको अत्याधिक मात्रामा प्रयोग गर्ने ।
- गणको जिम्मेवारी क्षेत्र र परिस्थितिको मूल्याङ्कन गरी मनसूनको समयमा आवश्यकता अनुसार केन्द्रबाट असरदार थप फौज विपद् व्यवस्थापन सामग्रीहरूको लागि श्री नं. २२ बाहिनी अड्डासँग समन्वय गर्ने ।
- यस गणले उद्धारको दौरानमा आवश्यक पर्ने उद्धारका सामग्री, राहत, औषधी उपचार कार्यको लागि जिल्ला तथा स्थानीय तहसँग समन्वय र कार्य सम्पादन गरेको यकिन गर्ने ।
- यस गणले जिम्मेवारी क्षेत्रमा आपतकालीन प्रतिकार्यको अवधिमा जिल्ला तथा स्थानीय तहका आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रले आवश्यकता अनुसार मानविय उद्धार कार्यका लागि खोज तथा उद्धार कमाण्ड पोष्ट स्थापना गर्ने र "खोज तथा उद्धार कमाण्ड पोष्टको कार्य सञ्चालनको कमाण्ड र परिचालन नेपाली सेनाले गर्ने" उल्लेख भए अनुसार विपद् व्यवस्थापनमा नेपाली सेना परिचालन हुँदा विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५ मा आधारित रही आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको क्षमता विकास गरी घटना नियन्त्रण पद्धती Incident Command System (ICS) अनुसार कार्य गर्ने ।
- जिल्लामा रहेका Heavy Equipments आवश्यक पर्नासाथ प्रयोगमा ल्याउन सकिने गरी रणनीतिक स्थानमा राख्न र विपद्को समयमा मिलापको लागि साझा फ्रिक्वेन्सी प्रयोग गर्न जिल्लामा आवश्यक समन्वय गर्ने ।
- जिम्मेवारी क्षेत्रको विपद् ईलाकाको Damage and Need Assessment गर्ने । साथै, विपद्ग्रस्त क्षेत्रमा राहतको लागि आवश्यक सामग्रीको तथ्याङ्क संकलन, क्षतिग्रस्त ईलाकामा जनतालाई पुनर्स्थापना र अस्थायी बासस्थानको निर्माण, MSR खुल्ला गर्ने, हेलिप्याडहरूको निर्माण र अत्यावश्यक सेवा जस्तै: स्वास्थ्य, खानेपानी, सञ्चार, यातायात सञ्चालन तथा राहतका सामग्रीहरूको वितरणमा जिल्ला तथा स्थानीय तहलाई आवश्यक सहयोग गर्ने ।

५.४ जिल्ला प्रहरी कार्यालय:

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- मनसूनको समयमा हुनसक्ने विपद्का घटनाहरूमा खोज तथा उद्धार कार्यका लागि जिल्ला प्रहरी कार्यालय सहित ८ वटा युनिटहरूमा गरी प्र.ना.उ. को कमाण्डमा १९० जना प्रहरी जनशक्ति आवश्यक उद्धार सामग्री सहित स्ट्याण्डवाइ राख्ने व्यवस्था मिलाईएको ।
- जनशक्तिलाई उपलब्ध उद्धार सामग्रीहरू तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री (PPE) को प्रयोग आदि सम्बन्धी प्रशिक्षण दिने ।
- जिल्लाभित्र रहेका सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको विवरण र स्थानीय तहमा वडास्तर सम्म जनप्रतिनिधि लगायत सम्बन्धित व्यक्तिहरूको नाम, सम्पर्क नम्बर संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने ।
- सम्भावित क्षति न्यूनीकरण गर्न आवश्यक सवारी साधन औजार, उपकरण तथा उद्धार सामग्रीसहितको दक्ष (तालिम प्राप्त) जनशक्ति तयारी हालतमा राख्ने ।
- सरोकारवाला निकायहरूसँगको समन्वयमा पूर्वसूचना प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन जिल्ला र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग निरन्तर सञ्चार र समन्वय गर्ने । Contingency plan तयार गरी उद्धार टोलीलाई समय समयमा Dry Practice गराउने ।
- विपद्का घटनाहरूका बारेमा जानकारी तथा तत्काल प्रहरी परिचालनका लागि प्रहरी निरीक्षक जगन्नाथ मरासिनी (९८५७०४४४२७) लाई फोकल पर्सनको रूपमा जिम्मेवारी प्रदान गरिएको ।

प्रतिकार्यका मुख्य कामहरू:

- मनसूनको समयमा हुनसक्ने सम्भावित विपद्का प्रभावकारी कार्यसम्पादनका लागि अन्य सुरक्षा निकाय तथा सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- विपद्का घटनाबाट हुनसक्ने सम्भावित जोखिम न्यूनीकरणका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरूसँग समन्वय गरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्ने ।
- विपद्का घटनाबाट पीडित व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य उपचार, क्षतिपूर्ति, राहत वितरण तथा सामाजिक पुनर्स्थापनाका लागि सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गर्ने ।

- विपदको समयमा उद्धार पश्चात राखिने अस्थाई आश्रय स्थलहरूमा हुन सक्ने सम्भावित अपराधजन्य क्रियापलाप रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि प्रहरी परिचालन गर्ने ।
- विपद् पश्चात खाली भएका घर, भवन तथा समुदायहरूमा मानिस नभएको मौका छोपी हुनसक्ने सम्भावित चोरी तथा तोडफोडका कार्यहरू रोक्न प्रहरी परिचालन गर्ने ।
- विपद् पश्चात् समुदायमा महामारी तथा सरुवा रोग फैलिन सक्नेतर्फ आमनागरिकलाई सचेत गराउने र औषधि उपचारमा खटिने स्वास्थ्यकर्मी तथा राहत वितरण लगायतका कार्यमा खटिने मानिसहरूलाई सहयोग गर्नुका साथै आवश्यक सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउने ।

५.५ सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- स.प्र.बल, नेपाल नं. २८ गण हे.क्वा.मा १ जना सिनियर अधिकृतलाई विपद् फोकल पर्सन तोक्ने ।
- गणमा विपद् सम्बन्धी काम कारवाही गर्न विपद् व्यवस्थापन सेल गठन गर्ने ।
- विपद्लाई कुनै पनि बेला Responce गर्नको लागि गणमा एक प्लाटुन टोली र मातहत वेश/वि.ओ.पी. हरूमा १/१ सेक्सन टोली उद्धार सामाग्री सहित २४ सै घण्टा तयारी अवस्थामा राख्ने ।
- विपदबाट हुने जोखिम र क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न जिल्लास्तरमा जनचेतना-मूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्राप्त नगरेका स.प्र.क.हरूलाई खोज तथा उद्धार सम्बन्धी अनुशिक्षण तालिम संचालन गर्ने ।
- मनसुनको समयमा जिम्मेवारी ईलाकाभित्र मनसुनबाट हुन सक्ने सम्भावित विपद्हरू जस्तै: बाढी, पहिरो, डु बान, भू-क्षय जस्ता घटनाहरूको बारेमा जानकारी लिनुका साथै कार्य सम्पादन गर्नका लागि नियमित रुपमा सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गर्ने ।
- जिल्लाभरि हुन सक्ने घटनाहरूको सूचनाहरू यथासिन्न जानकारी लिई प्रतिकार्यमा सहयोग पुर्याउनका लागि जिल्ला आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्र तौलिहवामा (DEOC) मा संचार तालिम प्राप्त २ जना स.प्र.क.हरू खटाउने र कामको अनुगमन गर्ने ।
- विपद् उद्धार टोली लगायत नं. २८ गण तथा मातहत युनिटहरूले जिम्मेवारी ईलाकामा रहेका संवेदनशील ईलाकाहरूको पहिचान गरी तुरुन्तै परिचालन हुनका लागि स्थानीय प्रशासन, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, राष्ट्रिय अनुसन्धान, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, DEOC तथा अन्य संघ संस्था एवम् सरोकारवाला निकायहरूसँग निरन्तर समन्वय गर्ने ।
- विपद् व्यवस्थापनको लागि नं.२८ गण तथा मातहत वेश/वि.ओ.पी.हरूबाट उद्धार सामग्री सहित २४ सै घण्टा १/१ सेक्सन टोली स्टेण्डबाई राख्ने ।
- जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, जल विज्ञान महाशाखा/बाढी पुर्वानुमान शाखाबाट प्रकाशित हुने मनसुन सम्बन्धी बुलेटिन नं.२८ गण तथा मातहत युनिटहरूलाई समयमै जानकारी गराउने ।
- जिल्लाभित्र विपद् जोखिमयुक्त स्थानहरूको पहिचान गर्नुको साथै म्याप मार्किङ गरी नं.२८ गण तथा मातहत युनिटहरूमा राख्ने ।
- नं.२८ गण तथा मातहत कार्यालयको जिम्मेवारी ईलाकाहरूमा हुने विपद् तथा अन्य घटनाहरूको जानकारी लिनको लागि स.प्र.बलको १११४ टोल-फ्रि नम्बरको बारेमा प्रचार-प्रसार गर्ने ।

प्रतिकार्यका मुख्य कामहरू:

- प्रतिकार्यको समयमा उद्धारको कारवाहीलाई व्यवस्थित गर्न र आवश्यक समन्वय गर्न संयुक्त कमाण्ड गठन गर्ने ।
- विपद् आइसकेपछि तत्कालै उद्धार तथा खोजीको कारवाही गर्ने ।
- विपद् प्रकोप पिडितहरूलाई प्राथमिक उपचार तथा आवश्यक परे अस्पताल सम्म लैजाने ।
- विपद् प्रकोप पिडितहरूलाई आवश्यक खाद्य सामाग्रीहरू वितरण गर्ने र सुरक्षित स्थानतर्फ स्थान्तरण गर्ने ।
- कपिलवस्तु जिल्लाको केही भू-भाग पहाडको काखमा अवस्थित रहेको र उक्त स्थानमा घनाबस्ती रहेकोले वर्षायाम सँगै बाणगंगा नदी, सुरही खोला, महली सागर बाँध, बेल नदी, चिराई खोला आदी ठूला-साना नदीहरूको कटान तथा डु बानका चपेटामा परिरहने गरेका बस्ती र पहाडको नजिकै रहेका बस्तीहरूमा पहाडबाट पहिरो आउन सक्ने अवस्थालाई मध्यनजर राखी त्यहाँ बसोबास गर्ने बस्तीहरूलाई सुरक्षित स्थानको पहिचान गरी वैकल्पिक स्थानको लागि नजिकै रहेका अग्ला स्थान र विद्यालयहरूको भवनमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको समन्वयमा बस्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- घटनाको बारेमा सूचना तथा तथ्याङ्क संकलन गरी यथासिन्न मजकुर कार्यालयमा जाहेर गरी मजकुर कार्यालयको नीति निर्देशन अनुसार कार्यान्वयन गर्ने ।

५.६ स्थानीय तहहरू:

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- मनसुनजन्य विपद्को जोखिममा भएका स्थानीय तहहरूले मनसुन अगावै यस सम्बन्धी पूर्वतयारी, जोखिम न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने । मनसुनजन्य जोखिमका सम्बन्धमा स्थानीय समुदायमा जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- स्थानीय तहमा भएका बाढी, डुबान र पहिरो सम्बन्धी पूर्वसूचना प्रणाली चुस्त रुपमा संचालन गर्ने ।

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको सन्दर्भमा स्थानीय समुदायमा कृयाशील विकास साझेदार संघ-संस्था, गैर-सरकारी संघ-संस्थाहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन समन्वय र सहकार्यमा आवश्यक क्रियाकलाप अगाडी बढाउने।
- स्थानीय तहमा भएका, खुला क्षेत्र, सम्बन्धित आश्रयस्थल सम्बन्धी सूचना, लगत एकीकृत गर्ने र सो क्षेत्र व्यवस्थित गरी तयारी हालतमा राख्ने।
- स्थानीय समुदायमा मानवीय सहायताको क्षेत्रमा कृयाशील संघ-संस्थालाई तयारी अवस्थामा अनुरोध गर्ने।
- विस्थापितका लागि ७ दिनसम्म खाद्यान्न, सरसफाई र अस्थायी आवास तथा औषधोपचारको व्यवस्था मिलाउने।
- स्थानीय समुदायलाई विपद्प्रति जागरुक बनाउन, विपद्सँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न तथा विपद्को घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुन वडा वा समुदायस्तरमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य समिति गठन गर्ने र समितिको क्रियाशीलताका लागि जिम्मेवारी बाँडफाँड र नियमित बैठक बस्ने व्यवस्था गर्ने। विपद् प्रतिकार्यका लागि आपतलीन नमुना अभ्यास गर्ने/गराउने।
- विपद् प्रभावित क्षेत्रमा उद्धार तथा राहतको लागि स्थानीय विपद् कोष स्थापना र कोषको अभिवृद्धि गर्ने।
- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धमा सामाजिक संस्था तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठानले तोके बमोजिमको कार्य गर्ने गरे नगरेको अनुगमन गर्ने।
- स्थानीय स्तरमा आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रको स्थापना भएमा कार्यसंचालन गर्ने र नियमितरूपमा प्रतिवेदन र रेकर्डिङ गर्ने व्यवस्था मिलाउने।
- विपद्को समयमा प्रयोग गर्नुपर्ने सरसामानहरू जस्तै: लाइफ ज्याकेट, डुङ्गा आदीको व्यवस्था नजिकको सुरक्षा युनिटसँगको समन्वयमा गर्ने।
- आपतकालीन स्वास्थ्य सामग्री, डिमिटी किट, किशोरी किट, वारुणयन्त्र लगायतका अन्य उपकरणहरू तयारी अवस्थामा राख्ने।
- मनसुन प्रणाली निस्कृय भएपछि यस वर्षका विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसँग सम्बन्धित भए गरेका कार्यहरूको समीक्षा, अनुकरणीय कार्यमूल्याङ्कन (best practice) र आवश्यक पृष्ठपोषण (Feedback) सहितको प्रतिवेदन तयार गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा पेश गरी अभिलेख राख्ने।
- विपदमा परि हराएका, बिग्रेका वा नष्ट भएका कागजातहरूको यकिन तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी राख्न लगाउने।

प्रतिकार्यका मुख्य कामहरू:

- विपद्को समयमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र सुरक्षा निकायहरूलाई आवश्यक उपकरण तथा सामग्री सहित सहयोग पुर्याउने।
- पीडितलाई तत्काल राहत वितरण तथा आवश्यकतानुसार अस्थायी आश्रयस्थल निर्माणमा सहयोग पुर्याउने।
- विपद्का समयमा महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, सुत्केरी महिला तथा असहायका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य तथा महिला विकास शाखाहरूबाट आवश्यक सहयोग पुर्याउने।
- कृषि तथा पशुसेवा शाखा मार्फत मृतक पशु चौपायाको व्यवस्थापन गर्ने। कृषकहरूलाई बिउबिजन उपलब्ध गराउने।
- क्षति विवरण संकलनमा सहयोग पुर्याउने।
- विपद् प्रतिकार्य कर्नर वडास्तर सम्म स्थापना गर्ने।

५.७ जलश्रोत तथा सिंचाई विकास डिभिजन कार्यालय:

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- तटबन्ध, लगायतका प्रभावकारी उपाय अपनाई बाढी तथा डुबानको जोखिम न्यूनीकरण गर्ने।
- सीमावर्ती क्षेत्रमा बनेका तटबन्ध र अरु संरचनाले मुख्य गरी तराई मधेसमा डुबानको समस्या आउन नदिन आवश्यक समन्वय गरी पूर्वतयारी गर्ने।
- जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र प्राधिकरणको सहकार्यमा असरमा आधारित पूर्वसूचना प्रणाली सञ्चालन गर्ने।

प्रतिकार्यका मुख्य काम:

- मनसुनको दौरान पानीको प्राकृतिक बहावमा थुनछेक तथा सीमावर्ती क्षेत्रमा पानीको निकास अवरोध भएर हुन सक्ने बाढी तथा डुबानको सम्भावनालाई पूर्वानुमान गरी आवश्यक तयारी थाल्ने। मनसुनकै समयमा त्यस्तो अवरोध भए पनि मित्रराष्ट्र भारतसँगको समन्वयमा विशेषज्ञहरूको रायअनुसार निकास खोल्न समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने।

५.८ वाणगंगा सिंचाई आयोजना:

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- वाणगंगा सिंचाई क्षेत्रमा तटबन्ध, लगायतका प्रभावकारी उपाय अपनाई बाढी तथा डुबानको जोखिम न्यूनीकरण गर्ने।
- तारजाली, नेट तथा स्याण्ड ब्याग तयारी अवस्थामा राख्ने।

५.९ खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय

पूर्वतयारीका मुख्य कामहरू:

- खानेपानी तथा सरसफाईको क्लष्टरको बैठक आयोजना गरी बाढी, पहिरो एवम् पानीजन्य विपद्हरूको जोखिम योजना तयार गर्ने।

- सरसफाई र शुद्ध पानीको प्रयोग गर्न जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।
- बाढी, पहिरोको जोखिमबाट सुरक्षित गर्न आवश्यक तयारी गर्ने ।
- बाढी, पहिरोको जोखिमबाट क्षतिग्रस्त हुने संभावनालाई मध्यनजर गरी वकैल्पिक ल्याण्डफिल साइट पहिचान गर्ने ।
- खानेपानीका लागि अति आवश्यक पाईप लगायतका फिटिङ सामग्रीको पर्याप्त मौज्दात राख्ने ।
- महिनावारी स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित आवश्यक कीटको प्रबन्ध गर्ने ।
- गुनासो सुनुवाईको संयन्त्र निर्माण गर्ने ।
- स्वास्थ्य कार्यालयसँग समन्वय गरी सम्बद्ध क्षेत्रमा समन्वय गरी कार्य गर्ने ।

प्रतिकार्यका मुख्य कामहरु:

- जनचेतनामूलक सामग्रीको प्रचार प्रसार बढाउने ।
- आश्रय स्थलहरुमा खानेपानी, चर्पी र हात धुने व्यवस्था गर्ने ।
- खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापनलाई चुस्त राख्न आवश्यक मर्मत सम्भार गर्ने ।
- बाढी र पहिरो प्रभावित क्षेत्रमा पानी शुद्धिकरण गर्नको लागि क्लोरिनको वितरण गर्ने ।
- डुवानको बेला पानीलाई कसरी पिउन योग्य बनाउने भन्ने सीप विकासमा जोड दिने ।
- खानेपानी तथा सरसफाईका अवरुद्ध संरचनाहरुलाई अद्यावधिक राख्न आवश्यक सामग्रीहरुको सुनिश्चितता गर्ने । महिनावारीमा प्रयोग हुने स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित कीटहरुको सुनिश्चितता गर्ने ।

५.१० स्वास्थ्य कार्यालय:

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित निकायको बैठक बसी पानीजन्य प्रकोप न्यूनीकरणको रणनीत तयार गर्ने ।
- बाढी, पहिरोबाट प्रभावित, पानीजन्य रोगका बिरामीको पहिचान गर्ने ।
- औषधी तथा औषधीजन्य सामग्री समयमै खरिद गरी मौज्दात राख्ने ।
- एम्बुलेन्सको लगत तयार गर्ने ।
- सम्भावित रोग लाग्न सक्ने स्थान र व्यक्तिको निगरानी गर्ने ।
- मनसुन सन्दर्भलाई मध्यनजर राखी अत्यावश्यकिय अवस्था बाहेक स्वास्थ्यकर्मीले बिदा बस्न नपाउने निर्देशन जारी गर्ने ।

प्रतिकार्यका मुख्य काम:

- जनचेतना जागृत गर्ने ।
- रेडियो, टिभी मार्फत सन्देशमलक सूचना प्रवाह गर्ने ।
- बाढी, पहिरो, डुवान, पानीजन्य रोगको जोखिमयुक्त ठाउँमा औषधी पुर्याई उपचार गर्ने ।
- विपद्ग्रस्त स्थानमा छिटो छरितो स्वास्थ्यकर्मी, औषधीहरु/उपचार सामग्रीहरु पठाउन व्यवस्था मिलाउने ।
- सम्भावित स्थानमा स्वास्थ्यकर्मीको परिचालन एवम् औषधीको पर्याप्त व्यवस्था गर्ने ।
- जोखिमयुक्त स्थानमा स्वास्थ्यकर्मीको अभाव हुन नदिने ।

५.११ शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय:

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- क्लष्टरको बैठक बस्ने (आवास क्षेत्र) ।
- बाढी, पहिरोबाट उत्पन्न हुने जोखिमको पहिचान गर्ने ।
- सेक्टर प्लानको सुरक्षित स्थान पहिचान गर्ने ।
- विपद् सेक्टरसँग सम्बन्धित आवश्यक आवास व्यवस्थापनका लागि चाहिने न्यूनतम प्याकेज निर्धारण गर्ने ।
- विपद्सँग सम्बन्धित स्थानीय तह, दातृ निकाय तथा अन्य संघसंस्थासँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।

प्रतिकार्यका मुख्य काम:

- आवश्यक शिविर व्यवस्थापन गर्ने ।
- आपतकालीन जोखिममा सहभागी हुने ।
- विपदबाट प्रभावित भएकाहरूलाई आश्रय स्थल तयार तथा आश्रय स्थलको लागि प्राविधिक कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- प्रतिकार्यमा स्थानीय तहसम्म प्राविधिक पक्षबाट सहयोग एवम् समन्वय गर्ने ।
- विपद् पश्चात आश्रय स्थल निर्माणमा प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने ।
- विपद् पछिको आवश्यकताको लेखाजोखामा प्राविधिक सहयोग गर्ने ।
- आश्रयस्थलमा वातावरण, लैङ्गिक पक्ष तथा संरक्षणको एकीकृत कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

५.१२ अन्य सरकारी कार्यालयहरु:

क. जिल्ला समन्वय समिति

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको सन्दर्भमा स्थानीय समुदायमा कृयाशील विकास साझेदार संघ-संस्था, गैर-सरकारी संघ-संस्थाहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन तथा सम्बन्धित स्थानीय तहहरूसँग समन्वय र सहकार्यमा आवश्यक क्रियाकलाप अगाडी बढाउने ।
- स्थानीय तहमा भएका खुला क्षेत्र, सम्बन्धित आश्रयस्थल सम्बन्धी सूचना, लागत एकीकृत गर्ने र सो क्षेत्र व्यवस्थित गरी तयारी हालतमा राख्ने ।
- स्थानीय समुदायमा मानवीय सहायताको क्षेत्रमा कृयाशील संघ-संस्थालाई तयारी अवस्थामा रहन अनुरोध गर्ने ।

ख. जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र र भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- खाद्य सुरक्षा क्लष्टरमा संलग्न विकास साझेदार संघ-संस्थासँगको बैठकबाट कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने र पूर्वतयारीका लागि बैठक गर्ने ।
- घटना भइहालेमा पहिलो १५ दिनको लागि खाद्य सहायता तयारी अवस्थामा राख्ने ।
- Rapid Emergency Food Security and Vulnerability Assessment, Initial Rapid Assessment कार्यविधि तयार र अद्यावधिक गर्ने ।
- अन्न र तरकारी बालीको बीउ स्टक राख्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- माछा, पशुपंक्षीको उपचारको व्यवस्था गर्ने ।
- पशुपंक्षीका विभिन्न रोग तथा महामारी (बर्डफ्लू/अन्य) का विरुद्धका भ्याक्सिन लगाउने ।
- पालिकाका कृषि तथा पशुसेवा शाखाहरूसँगको सहकार्यमा मृत पशुपंक्षीको व्यवस्थापन गर्ने ।
- दानाको व्यवस्थापन गर्ने ।

ग. शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक, शिक्षक, विद्यार्थीको सहभागितामा विपद्का सम्भावित जोखिम र सोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाउने ।
- जिल्ला र स्थानीय तहका शिक्षा समूह (Education Cluster) का सदस्यहरूसँग प्रभावकारी समन्वय, जिम्मेवारी निर्धारण र बाँडफाँड गर्ने ।
- "विपद् पर्दा जहिले, महिलाको मर्यादा पहिले" भने झैं विपद्को समयमा सुत्केरी, गर्भवती, अपाङ्गता भएका, ज्येष्ठ नागरिक, महिला तथा किशोरीको लागि आवश्यक सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने ।
- स्थानीय तहसँगको समन्वयमा महिलामैत्री स्थलको लागि आवश्यक सामग्रीको भण्डारण गर्ने ।
- प्रभावितलाई मनोसामाजिक परामर्शका लागि विमर्शकर्तासँग समन्वय गराउने व्यवस्था गर्ने ।

५.१३ नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा सर्वेक्षण गर्ने ।
- राहत आपूर्ति तथा वितरण (खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीहरु) गर्ने ।
- आश्रय स्थल सम्बन्धी अभिमुखिकरण तथा तालिम सञ्चालन गर्ने ।
- खानेपानी तथा सरसफाई र स्वास्थ्य सम्बन्धी गतिविधिहरु तथा स्वास्थ्य कीट वितरण, अभिमुखिकरण, जनचेतनामूलक कार्यक्रम, तालिमहरु सञ्चालन गर्ने ।
- गोदामहरु अद्यावधिक गर्ने ।

- जिल्ला शाखाहरु र NDRT लाई सचेत पत्र पठाउने ।
- दैनिक प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
- मनसुन पुनर्लाभ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

५.१४ राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था (गैसस) तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था (अगैसस)हरु

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- गैसस र अगैससले मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य स्थानीय एवम् जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी गर्ने ।
- बाढी, पहिरो तथा अन्य पानीजन्य विपद्हरूसँग सम्बन्धित जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन तथा सूचनाहरु एकआपसमा आदान प्रदान गर्ने ।

प्रतिकार्यका मुख्य काम:

- गैसस र अगैससका गोदामघरमा भएका गैर खाद्य सामग्रीको विपद् पीडितलाई दोहोरो नपर्ने गरी स्थानीय तहसँग समन्वय गरी वितरण गर्ने ।
- गैसस र अगैससले तालिम सहित समुदायमा प्रदान गरेका जीवनरक्षक सम्बन्धी सामग्रीको प्रयोग गर्नलाई सहजीकरण गर्ने ।
- गैसस तथा अगैसससँग रहेको आपतकालीन कोषको राहत तथा पुनःस्थापनाको कार्यमा प्रयोग गर्ने ।
- बाढीको जोखिममा रहेको क्षेत्रमा गैसस र अगैससबाट तालिम प्राप्त स्थानीय मानव संशाधनको खोज, उद्धार तथा राहतको कार्यमा परिचालन गर्ने तथा स्वयं सेवा र सामाजिक परिचालनमा सहयोग पुर्याउने ।
- स्थानीय स्तरमा आवश्यकताको आधारमा स्थानीय सरकारलाई प्राविधिक सहयोग पुर्याउने ।
- बाढी, पहिरो, तथा अन्य पानीजन्य विपद्का कारण विपद्घा परेकाहरुलाई राहत तथा पुनःस्थापनाका लागि सहयोग पुर्याउने ।

५.१५ नेपाल पत्रकार महासंघ, जिल्ला शाखा तथा सञ्चार माध्यमहरु:

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- बाढी, पहिरो, डुवान तथा पानीजन्य अन्य विपद् सम्बन्धी प्राप्त सचेतनाका संचार सामग्री विभिन्न सञ्चार माध्यममार्फत विभिन्न भाषामा प्रचार-प्रसार गर्ने ।
- विभिन्न प्रकारका विपद्का बारेमा विभिन्न सञ्चार माध्यमबाट जीवन बचाउ र जीवन निर्वाहका लागि उपयोगी सूचनाहरु प्रचारप्रसार गर्ने ।
- विपद्का समयमा सत्य तथ्य समाचार सम्प्रेषण गर्ने ।

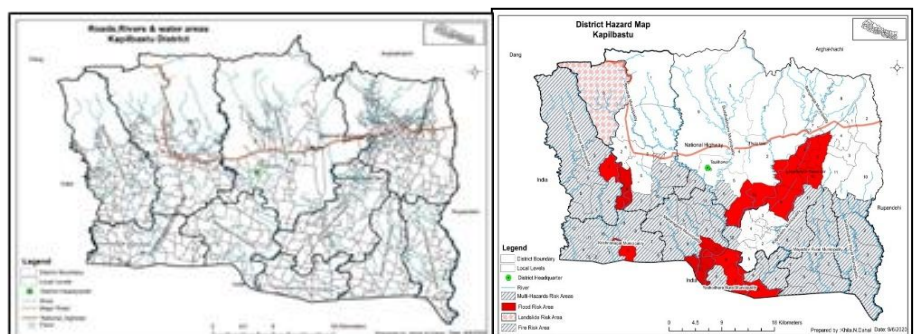
५.१६ उद्योग वाणिज्य संघहरु:

पूर्वतयारीका मुख्य काम:

- विपद् व्यवस्थापनका लागि अत्यावश्यक सामग्री तथा खाद्यान्न र अन्य सामग्रीको अभाव हुन नदिन पर्याप्त मात्रामा गोदाममा मौज्जात राख्ने ।
- पेट्रोलियम पदार्थहरु, एल.पी. ग्याँस, नून तथा खाद्य पदार्थको अतिरिक्त मौज्जात व्यवस्थापन गर्ने ।
- दैनिक उपभोग्य वस्तु तथा सेवाको उचित मूल्यमा आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने ।
- विपद्को अवस्थामा उपभोग्य वस्तु तथा सेवाको सहज आपूर्ति हुने गरी आम उपभोक्ताले उचित मूल्यमा गुणस्तरीय वस्तु तथा सेवाको उपभोग गर्न पाउने व्यवस्था मिलाउने ।
- विपद्को समयमा मूल्य बृद्धि तथा कालो बजारी हुन नदिन संयन्त्र निर्माण गरी नियमित रुपमा अनुगमन गर्ने ।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको समन्वयमा राहत राहत संकलन र वितरणमा सहयोग पुर्याउने ।
- अस्थायी आवास निर्माण गर्दा आवश्यक सहयोग पुर्याउने ।

६. मनसुन जोखिम विश्लेषण:

२०७८ को जनगणना अनुसार ६,८२,९६९ मध्ये (पुरुष ३,३४,६५९ र महिला ३,४८,३१०) जनसंख्या भएको कपिलवस्तु जिल्ला प्राकृतिक तथा गैह्र प्राकृतिक प्रकोप विशेष गरी आगलागी, बाढी, पहिरो, डुवान, सर्पदंश, हावाहुरी, शीतलहर, खडेरी, असिना, सवारी दुर्घटना, जस्ता समस्याहरु उच्च रहेको जिल्लाहरु मध्ये एक हो । कपिलवस्तु जिल्ला चुरे पहाडको काखमा अवस्थित मैदानी भू – भागमा पर्दछ । यस मैदानी क्षेत्रमा पहाडी

भागबाट सानाठूला नदीनालाहरु बगेर आएका छन् । बाणगंगा, सूर्साई, बेल तथा चिराई नदि यस जिल्लाका प्रमुख नदीहरु हुन् । मनसुनी मुसलधारे वर्षाले यस जिल्लाको उत्तरी पहाडी क्षेत्रमा प्रायः वर्षेनी पहिरो र भू-क्षय जस्ता समस्या आउने गरेका छन् भने त्यही पानीले समथर तराई क्षेत्रलाई बाढीको चपेटामा पार्ने गरेको छ । यसको साथै दक्षिण तर्फ भारतीय भूमिमा झर्ने, महलीसागर जस्ता बाँधहरुको कारणबाट जिल्लाको दक्षिण भू-भाग वर्षेनी डुबानमा पर्ने गरेको छ । त्यसै गरी गर्मीको समयमा आगलागी, हावाहुरी, महामारी, खडेरी, सर्पदंश आदीले धेरै जनधनको क्षति हुने गर्छ ।

कपिलवस्तु जिल्लाका विगतका तथ्यांकहरु केलाउँदा बाढी तथा डुबान, आगजनी जस्ता प्रकोपहरु अन्य प्रकोपहरुको तुलनामा अधिक देखिन्छ ।

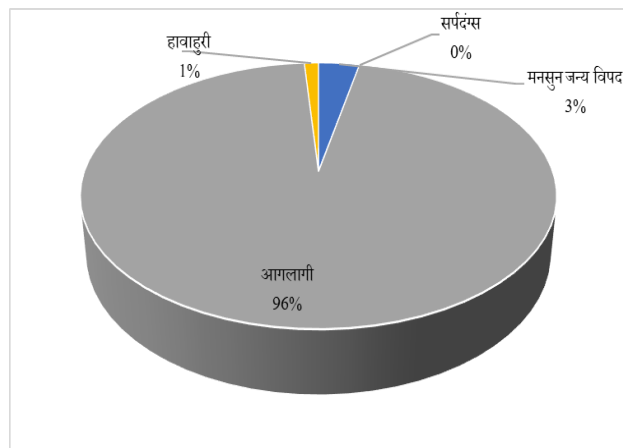
६.१ कपिलवस्तु जिल्लाको प्रकोप जोखिम विश्लेषण:

विपद कोर्टल (<http://drportal.gov.np>) मा उपलब्ध बिगत एक वर्ष (जुन २०२२ देखि मे २०२३ सम्म) को तथ्यांकलाई विश्लेषण गरि प्रकोप अनुसार र पालिका अनुसार विपदले जिल्लामा परेको क्षतिलाई निम्न अनुसारको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

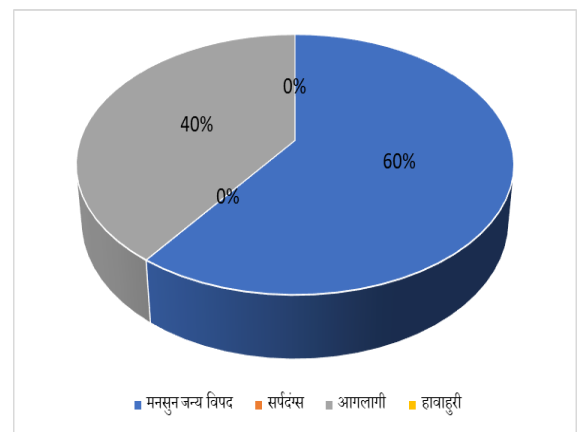
प्रकोप अनुसार जिल्लामा परेको क्षतिको विवरण:

प्रकोपको प्रकार	घटनाको संख्या	मृतक (पुरुष) संख्या	मृतक (महिला) संख्या	जम्मा मृतक संख्या	हराएको व्यक्ति को संख्या	घाइतेको संख्या	प्रभावित परिवार संख्या	अनुमानित आर्थिक क्षति (रु.)
मनसुन जन्य	१५	१	२	३	०	३	२५	३७७,५००
आगलागी	११५	१	६	७	०	०	३०९	३४,०९९,३००
सर्पदंस	१	०	०	०	०	१	१	०
हावाहुरी	१	०	०	०	०	०	१	२००,०००
जम्मा	१३२	२	८	१०	०	२०	३३६	३४,६६६,६००

प्रकोप अनुसार आर्थिक क्षतिको प्रतिशत:

प्रकोप अनुसार मानविय क्षतिको प्रतिशत:

पालिका अनुसार जिल्लामा परेको क्षतिको विवरण:

स्थानीय तहहरुको नाम	घटनाको संख्या	मृतक (पुरुष) संख्या	मृतक (महिला) संख्या	जम्मा मृतक संख्या	हराएको व्यक्ति को संख्या	घाइतेको संख्या	प्रभावित परिवार संख्या	अनुमानित आर्थिक क्षति (रु.)
बाणगंगा न.पा.	५	१	१	०	२	०	५	६५०,०००
बुद्धभूमी न.पा.	१६	०	०	०	०	०	१९	१,६११,०००
कपिलवस्तु न.पा.	१५	०	०	०	०	०	१६	४,३९६,६००
महाराजगंज न.पा.	१९	०	१	०	१	०	१९	१,१६१,०००
कृष्णनगर न.पा.	१२	०	०	०	०	०	१४	१,५५१,०००
शिवराज न.पा.	१६	०	०	०	०	०	२०	२,२६५,०००
मायादेवी गा.प.	११	०	१	०	१	०	१२	१,३७९,६००
शुद्धोधन गा.प.	२४	०	१	०	१	०	४१	२,९३२,०००
विजयनगर गा.प.	९	०	०	०	०	०	१०	५३६,०००
यशोधरा गा.प.	५	०	०	०	०	०	१२	७३०,०००
जम्मा	१३२	१	४	०	५	०	१६६	१७,४३४,४००

पालिका अनुसार मनसुन जन्य प्रकोपको स्थारिकरण:

क्र.सं.	स्थानीय तहहरुको नाम	बाढी/डुवान (१ देखि ५ सम्म)	पहिरो/कटान (१ देखि ५ सम्म)
१	बाणगंगा न.पा.	४	१
२	बुद्धभूमि न.पा.	३	१
३	कपिलवस्तु न.पा.	२	१
४	महाराजगंज न.पा.	३	०
५	कृष्णनगर न.पा.	२	१
६	शिवराज न.पा.	१	१
७	मायादेवी गा.प.	३	१
८	शुद्धोधन गा.प.	२	२
९	विजयनगर गा.प.	१	१
१०	यशोधरा गा.प.	३	१

६.२ जिल्लाको गा.पा. तथा न.पा. हरुमा घटने विपद्का घटनाहरुको आधारमा जोखिम विश्लेषण:

क्र.सं	गाउँपालिका/नगरपालिका	जोखिममा रहेका स्थान र तह					
		बाढी	पहिरो	आगलागी	भूकम्प	वायु प्रदुषण	तह
१.	कपिलवस्तु नगरपालिका	कपिलवस्तु नपा ९, तिलौराकोट, ६ सौराह १२	छैन	७. धर्मपनिया ८. दोहनी ११. जहदी १२. सौराहा	वडा नं. १ देखि ५ का शहरी क्षेत्रहरु	(वडा नं. १ देखि ५) मध्यम जोखिम	४
२.	बुद्धभूमि नगरपालिका	१० धनकौली , बुड्डी	छैन	६. महुवा ७. मानपुर १०. धनकौली	वडा नं. १ देखि ५ का शहरोन्मुख क्षेत्रहरु	कम जोखिम	४
३.	शिवराज नगरपालिका	८. बिसनपुर, ९ शिवगढी	शिवगढी	४. चनई ७. जवाभारी ८. बिसनपुर १०. लालपुर ११. थुनिया	नगर पालिकाका शहरोन्मुख क्षेत्रहरु	मध्यम जोखिम	४
४.	महाराजगंज नगरपालिका	महाराजगंज २, बर्गदवा ८ कजरहवा १० हदौना ११, पडरिया	छैन	सबै वडाहरु	नगरपालिकाका शहरोन्मुख क्षेत्रहरु	मध्यम जोखिम	४
५.	कृष्णनगर नगरपालिका	५ पुरुषोत्तमपुर	छैन	५. पुरुषोत्तम ६. भिल्मी ७. अजिगरा ८. बहादुरगंज ९. विद्यानगर १०. रामनगर ११. भगवानुर	वडा नं. १ देखि ४ का शहरी क्षेत्रहरु	मध्यम जोखिम	४
६.	बाणगंगा नगरपालिका	बाणगंगा नपा ५, ६ र ७ कोइली वनगाई	छैन	कम जोखिम	नगरपालिका शहरोन्मुख क्षेत्रहरु	कम जोखिम	४
७.	मायादेवी गाउँपालिका	छैन	छैन	सबै वडाहरु	मध्यम जोखिम	कम जोखिम	२

क्र.सं	गाउँपालिका/नगरपालिका	जोखिममा रहेका स्थान र तह					
		बाढी	पहिरो	आगलागी	भूकम्प	वायु प्रदुषण	तह
८.	यशोधरा गाउँपालिका	५ बैदौली ६ रंगपुर ८ सिंहखोर	छैन	सबै वडाहरू	मध्यम जोखिम	कम जोखिम	४
९.	शुद्धोधन गाउँपालिका	छैन	छैन	सबै वडाहरू	मध्यम जोखिम	कम जोखिम	२
१०	विजयनगर गाउँपालिका	४ र ४ पत्थरदेइया		सबै वडाहरू	मध्यम जोखिम	कम जोखिम	४

नोट- माथिको जोखिम स्तरीकरणमा ५ तथा ४ अंकलाई उच्च जोखिम, ३अंकलाई मध्यम जोखिम र २ अंकलाई न्यून जोखिममा राखिएको छ।

माथिको तालिका अनुसार कपिलवस्तु जिल्लामा बाढीबाट ६ नगरपालिकाका, १२ वडाहरू तथा २ गाउँपालिकाका ५ वडाहरू प्रभावित रहेका छन् र तिनमध्ये १० वडाहरू उच्च र ७ वडाहरू मध्यम जोखिममा रहेको देखिन्छ। त्यस्तै आगलागीबाट नगरपालिकामा रहेका शहरोन्मुख स्थानहरू बाहेक अधिकांश स्थानहरू आगलागीको उच्च जोखिममा रहेका छन्।

६.३ आगामी वर्षायाममा हुन सक्ने क्षति

आगामी वर्षायामको समयमा सम्भावित क्षति निम्न अनुसार हुन सक्ने देखिन्छ।

- मनसुनको अवधिमा मनसुनजन्य विपद् (बाढी, पहिरो, डुवान, कटान, अविरल वर्षा) का कारण प्रभावित हुन सक्ने।
- सडक बाटाहरू बन्द हुन सक्ने।
- बाढीको कारण बालुवा, काठ तथा ढुंगाहरू अड्केर खोलाको बहाव रोकन गई आसपासको क्षेत्रमा पानीको सतह बढ्न सक्ने।
- कम उचाईमा रहेको होचो र सीमावर्ती क्षेत्रमा डुवान हुन सक्ने।
- लगातार वर्षाको कारण खोलाको बहाव बढ्न गई सिंचाईको लागि निमार्णाधीन रहेको नहर तथा तटबन्धहरू फुट्न सक्ने।
- समथर जमिन भएको क्षेत्रमा निकास नभई वर्षाको पानी जम्न जाने।
- सीमावर्ती क्षेत्रमा बांध बांधेकोले खोला वा घोला आएको बाढीको पानीको निकास नहुनाले बाढी गाउँबस्तीमा पसी डुवान हुन सक्ने।
- धानखोला क्षेत्रमा पहिरो गई यातायात अवरुद्ध हुन सक्ने र गाउँबस्ती पहिरोले बगाउन सक्ने।

६.४ मनसुनको विगतको अवस्था र संभावना

कपिलवस्तु जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी योजना २०७९ अनुसार जिल्लामा आगलागी, बाढी, भूकम्प, खेत कटान, नदीको धार परिवर्तन, माटो पटान, डुवान, हावाहुरी, चट्याङ्ग, खडेरी, शितलहर, तातो हावा (लू), महामारी जस्ता विपद् जिउधनको क्षति भएको अभिलेख छ। विगतका वर्षहरूमा कपिलवस्तु जिल्लामा बाढीजन्य प्रकोपबाट धेरै मात्रामा धनजनको क्षति भएको थियो। २०६१ साल भाद्रमा साविक सौराह गाविसको बर्गदीघाटमा बाढीले ढुंगा पल्टाउँदा ४८ जना मानिसको मृत्यु भएको थियो भने प्रत्येक वर्ष ४ देखि ७ जना सम्म मानिसहरूको बाढीको कारणबाट मृत्यु हुने गरेको छ। वर्षेनी आउने बाढी लगायतका प्रकोपहरूले जिल्लाको भौतिक पूर्वाधार तथा विकासका संरचनाहरूमा क्षति हुन गई सम्पूर्ण जनजीवन प्रभावित हुने गरेका छन्। जिल्लाको मध्य तथा दक्षिण क्षेत्रमा डुवान, खेत कटान जस्ता समस्याले धेरै धनजनको नोकसानी हुने गरेको छ। साथै सर्पदंशबाट वर्षेनी ५ /७ जना मानिसहरूको मृत्यु हुन्छ। यी सबै विपद्हरूलाई सम्बोधन गर्नु आवश्यक छ। माथि उल्लेखित जोखिम स्तरीकरण अनुसार बाढीजन्य विपद् बाट ६ नगरपालिकाका १२ वडाहरू तथा २ गाउँपालिकाका ५ वडाहरू प्रभावित रहेका छन् र तिनमध्ये १० वडाहरू उच्च र ७ वडाहरू मध्यम जोखिममा रहेको देखिन्छ। त्यस्तै कच्ची घरमा बसोबास गर्ने २४२०५१ जनसंख्या मध्ये ४० प्रतिशत अर्थात् ९६८२० भन्दाबढी जनसंख्या अति जोखिममा रहेका छन्। यस योजनामा बाढीजन्य विपद् केन्द्रित रही पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरी प्रस्तुत गरिएको छ। प्रभावकारी मानवीय प्रतिकार्यका लागि नेपाल सरकारले विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति २०१८-२०३०, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य ढाँचा २०७५ मार्फत विषयगत अवधारणा (Cluster Approach) लाई औपचारिक रूपमा मान्यता प्रदान गरिसकेको छ। यसका साथै सन २००८ को सेप्टेम्बरमा कोशी नदीमा आएको बाढीबाट सिर्जित आप त्कालिन प्रतिकार्य गर्न यो अवधारणालाई विभिन्न क्षेत्रमा प्रयोग समेत गरिसकिएको छ। कपिलवस्तु जिल्लामा विभिन्न ८ वटा विषयगत क्षेत्रको पहिचान गरी आपत्कालमा प्रतिकार्य गर्न निश्चित भूमिका प्रदान गरिएको छ। निश्चित विषयगत क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरूलाई एक अर्कोमा समन्वय गरी कार्य गर्न तिनीहरू मध्ये एउटालाई अगुवाको भूमिका प्रदान गरिएको छ।

७. विषयगत क्षेत्रको पहिचान तथा निकायगत भूमिका र जिम्मेवारी

कपिलवस्तु जिल्लामा बाढीजन्य प्रकोपलाई सम्बोधन गर्न पहिचान गरिएका विषयगत क्षेत्रहरू निम्नानुसार छन्।

क्र.स.	विषय क्षेत्र	नेतृत्व गर्ने निकाय	प्रमुख सह-नेतृत्व गर्ने निकाय
१	खोज उद्धार, समन्वय, सूचना (Search & Rescue, Information/Coordination)	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सुरक्षा निकायहरू (नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, शसस्त्र प्रहरी बल, राष्ट्रिय अनुसन्धान)

२	आवास तथा गैर खाद्य सामग्री (Shelter & Non-Food Items)	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, स्थानीय तह
३	स्वस्थ तथा पोषण (Health and Nutrition)	स्वास्थ्य कार्यालय, कपिलवस्तु	UNFPA/UNICEF/KSSC
४	शिक्षा (Education)	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	UNICEF/SSDC/SSDO
५	संरक्षण (Protection)	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, स्थानीय तहका मबासा विशा	UNFPA
६	खानेपानी तथा सरसफाइ स्वच्छता (WASH)	खानेपानी सब डिभिजन कार्यालय	NGO Federation
७	कृषि, खाद्य तथा जिविकोपार्जन (Agriculture, Food and Livelihood)	कृषि ज्ञान केन्द्र	UMN
८	पुन निर्माण तथा पुर्नस्थापना र राहत (construction/Rehabilitation and Relief)	शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय	NGO Federation/INF

८. मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रति कार्ययोजना

८.१ समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन र खोज तथा उद्धार: जिल्ला प्रशासन कार्यालय: प्रमुख जिल्ला अधिकारी

सि.नं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समय
१	बाढी तथा डुवानको जोखिममा रहेका बस्तीहरूको पहिचान गरी पूर्व सूचना दिने र सुरक्षित रहनका लागि संचार माध्यमबाट प्रचार-प्रसार गर्ने	जिल्ला विप द् व्य वस्थापन समिति	<ul style="list-style-type: none"> जल तथा मौसम विज्ञान विभाग वा शाखा सुरक्षा निकायहरू, DEOC नेपाल रेडक्रस सोसाइटी 	मनसुन सुरु हुनु पूर्व समय देखि निरन्तर
२	आवश्यक न्यूनतम उद्धार सामग्री सहित खोज तथा उद्धार योजना तयारी गर्ने	सुरक्षा निकायहरू, खोज तथा उद्धारमा संलग्न निकायहरू	<ul style="list-style-type: none"> सडक डिभिजन कार्यालय, जिसस निर्माण व्यवसायी संघ 	जेठको पहिलो हप्ता
३	मनसुन पूर्वतयारी योजना तर्जुमा गरी वेभसाईटमा राखी NEOC, PEOC पठाउने	जिविव्य समिति	<ul style="list-style-type: none"> जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्था सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरू 	जेठको पहिलो हप्ता
४	जिल्ला आप त कालीन कार्य संचालन केन्द्रलाई सचेत अवस्थामा राख्ने	DEOC जिविव्य समिति	<ul style="list-style-type: none"> NEOC नेपाल रेडक्रस सोसाइटी 	निरन्तर
५	राहत सामग्रीहरूको उचित भण्डारण गर्ने तथा जिल्लामा भएको भण्डारणको अनुगमन गरी अद्यावधिक गर्ने	DEOC जिविव्य समिति	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल रेडक्रस सोसाइटी नेपाल खाद्य संस्थान डिपो 	जेठको पहिलो हप्ता
६	जिल्ला विप द् व्य वस्थापन राहत कोषमा न्यूनतम रकम राख्ने	जिविव्य समिति	<ul style="list-style-type: none"> गृह मन्त्रालय जिल्ला समन्वय समिति 	निरन्तर
७	सुरक्षा निकायहरूलाई तैनाथी अ वस्थामा राख्ने	नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी, नेपाल प्रहरी	<ul style="list-style-type: none"> गृह मन्त्रालय जिविव्य समिति 	निरन्तर
८	बाढी पूर्व सूचना प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन मोवाईल फोन माफर्त सूचना प्रवाह गर्ने	जल तथा मौसम विज्ञान विभाग भैरहवा बेसिन कार्यालय	<ul style="list-style-type: none"> जल तथा मौसम विज्ञान विभाग वा ईकाई कार्यालय जलमापन केन्द्रहरू वर्षा मापन केन्द्र 	निरन्तर
९	विपद्को समयमा साझा फ्रिक्वेन्सी प्रयोग गर्ने	नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी, नेपाल प्रहरी नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	<ul style="list-style-type: none"> गृह मन्त्रालय राष्ट्रिय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र NEOC ले समन्वय गरी उपलब्ध गराउने 	मनसुनको समयमा
१०	स्थानीय स्वय म्सेवकको गठन गर्ने र परिचालन	DDMC/DEOC/PEOC/LEOC/DLSA	नेरेसो, क्षेत्रगत अगुवाहरू	निरन्तर

८.२ खाद्य सामाग्री: कृषि ज्ञान केन्द्र, स्थानीय तहका कृषि शाखा

सि.नं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समय
१	खाद्य सामाग्रीको मौज्जात विवरण अद्यावधिक गर्ने	कृषि ज्ञान केन्द्र	खाद्य संस्थान डिपो कार्यालय, विश्व खाद्य कार्यक्रम	जेठको पहिलो हप्ता
२	बफर स्टक राख्ने (कम्तीमा १ महिनाको लागि)	कृषि ज्ञान केन्द्र	खाद्य संस्थान डिपो कार्यालय, विश्व खाद्य कार्यक्रम	जेठको पहिलो हप्ता
३	आयोडिनयुक्त नुनको आपूर्ती व्यवस्थापन गर्ने (कम्तीमा १ महिनाको लागि)	कृषि ज्ञान केन्द्र	खाद्य संस्थान डिपो कार्यालय, साल्ट टे«र्डिग डिपो	निरन्तर
४	आफ्नो मातहतमा रहेको सवारी साधन, कृषि प्राविधिकहरूलाई तयारी अवस्थामा राख्ने	कृषि ज्ञान केन्द्र		निरन्तर
५	मनसुनको समयमा हुनसक्ने सम्भावित क्षति तथा प्रकोपका बारेमा सामुदायिक संचार माध्यमबाट प्रचार-प्रसारको व्यवस्था मिलाउने	कृषि ज्ञान केन्द्र	खाद्य संस्थान डिपो कार्यालय, विश्व खाद्य कार्यक्रम	मनसुन सुरु हुनु पूर्वको समय देखि निरन्तर

८.३ आपतकालीन आवास र गैरखाद्य व्यवस्थापन: शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

सि. नं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समय
१	जिल्लामा बाढी जोखिम क्षेत्रको पहिचान गर्ने	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघिय आयोजना कार्यान्वयन इकाई	DDMC, सुरक्षा निकायहरु नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	जेठको पहिलो हप्ता भित्र
२	अस्थायी आवास योजनाको लागि सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने	संघिय आयोजना कार्यान्वयन इकाई	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सुरक्षा निकायहरु जिसस नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	जेठको पहिलो हप्ता भित्र
३	आपतकालीन अवस्थामा अस्थायी आवास निर्माणका लागि प्राविधिक सहयोग गर्ने	संघिय आयोजना कार्यान्वयन इकाई	सेल्टर क्लष्टरका सदस्यहरु नेरेसो	निरन्तर
४	अस्पताल, विद्यालय, सुरक्षा निकाय तथा मानवीय आवश्यकताका सामाग्री भण्डारणका लागि क्याम्प व्यवस्था गर्ने	संघिय आयोजना कार्यान्वयन इकाई	सेल्टर क्लष्टरका सदस्यहरु नेरेसो जिल्ला शिक्षा समन्वय इकाई	जेठको पहिलो हप्ता
५	प्रत्येक घना बस्तीको लागि एउटा खुल्ला क्षेत्रको पहिचान गरी आवास तथा गैर खाद्य व्यवस्थापनको प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने	संघिय आयोजना कार्यान्वयन इकाई	जिसस, गापा, नपा नेरेसो	मनसुन सुरु हुनु पूर्व
६	तत्काल राहत वितरणका लागि गैर खाद्य सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	DDMC संघ संस्थाहरु, क्षेत्रगत सदस्य	जेठको पहिलो हप्ता
७	आपतकालीन प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन गर्ने	संघिय आयोजना कार्यान्वयन इकाई	नेरेसो	विपद पश्चात

८.४ स्वास्थ्य तथा पोषण: स्वास्थ्य कार्यालय र स्थानीय तहका स्वास्थ्य शाखा:

सि. नं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समय
१	स्वास्थ्य सम्बन्धी रोष्टर व्यवस्थापन गर्ने	स्वास्थ्य कार्यालय सरकारी तथा निजी अस्पतालहरु	क्लष्टर सदस्यहरु	जेठको पहिलो हप्ता
२	सरुवा रोग फैलन नदिन तयारी अवस्थामा रहने तथा सतर्कता अपनाउन	स्वास्थ्य कार्यालय, सरकारी तथा निजी अस्पतालहरु	स्थानीय स्वास्थ्य संस्था महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	निरन्तर
३	अत्यावश्यक औषधी तथा औषधिजन्य सामग्री व्यवस्थापन (बफर स्टक राखिएको) गर्ने	स्वास्थ्य कार्यालय, सरकारी तथा निजी अस्पतालहरु	स्वास्थ्य सेवा विभाग सरकारी तथा निजी अस्पतालहरु	जेठको पहिलो हप्ता
४	रक्त-संचार सेवा केन्द्रको अनुगमन तथा रगत भण्डारणको व्यवस्था मिलाउने	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य कार्यालय, सरकारी तथा निजी अस्पतालहरु 	निरन्तर

८.५ शिक्षा तथा संरक्षण: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाई , स्थानीय तहका शिक्षा, महिला तथा बालबालिका शाखा

सि.नं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समय
१	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक, शिक्षक, विद्यार्थीको सहभागितामा विपद्का सम्भावित जोखिम र सोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाउने	शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाई कार्यालय	जिसस, स्थानीय तहका शिक्षा शाखा, गैसस, अगैसस	चैत्रको अन्तिम हप्तामा
२	जिल्ला र स्थानीय तहका शिक्षा समूह (Education Cluster) का सदस्यहरु सँग प्रभावकारी समन्वय, जिम्मेवारी निर्धारण र बाँडफाँड गर्ने,	शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाई कार्यालय	जिसस, स्थानीय तहका शिक्षा शाखा, गैसस, अगैसस	बैशाखको पहिलो हप्तामा
३	बाढीबाट हुनसक्ने महिला बालबालिका, जेष्ठ नागरिक तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको संरक्षणको लागि क्लष्टर बैठक बसी पूर्वतयारी योजना निर्माण गर्ने	जिल्ला संरक्षण समन्वय समिति	क्षेत्रगत सदस्यहरु, अगैसस, गैसस	जेठको पहिलो हप्ता
४	संरक्षण विषयगत क्षेत्रको रणनीतिक योजना निर्माण गर्ने	जिल्ला संरक्षण समन्वय समिति	क्षेत्रगत सदस्यहरु, अगैसस, गैसस	बैशाखको पहिलो हप्ता
५	डिगनिटी किट, किशोरी किट र हाईजिन किट तयारी अवस्थामा राख्ने	जिल्ला संरक्षण समन्वय समिति	क्षेत्रगत सदस्यहरु, अगैसस, गैसस	जेठको पहिलो हप्ता
६	किशोरी किट हाईजिन किट स्थानिय स्तरबाट नै वितरणको व्यवस्था मिलाईने	जिल्ला संरक्षण समन्वय समिति	क्षेत्रगत सदस्यहरु, अगैसस, गैसस	
७	परिवारबाट बिछोडिएका, अभिभावक गुमाउन सक्ने बालबालिकाका लागि तत्काल राहत तथा बन्दोबस्ती उपलब्ध गराउन सक्ने गरी रकमको व्यवस्था गर्ने	जिल्ला संरक्षण समन्वय समिति	क्षेत्रगत सदस्यहरु, अगैसस, गैसस	जेठको पहिलो हप्ता
८	विपद्मा प्रभावितहरुलाई मनोविमर्शकर्ताहरुसँग समन्वय गरी मनोसामाजिक परामर्शको व्यवस्था गर्ने।	जिल्ला संरक्षण समन्वय समिति	क्षेत्रगत सदस्यहरु, अगैसस, गैसस	

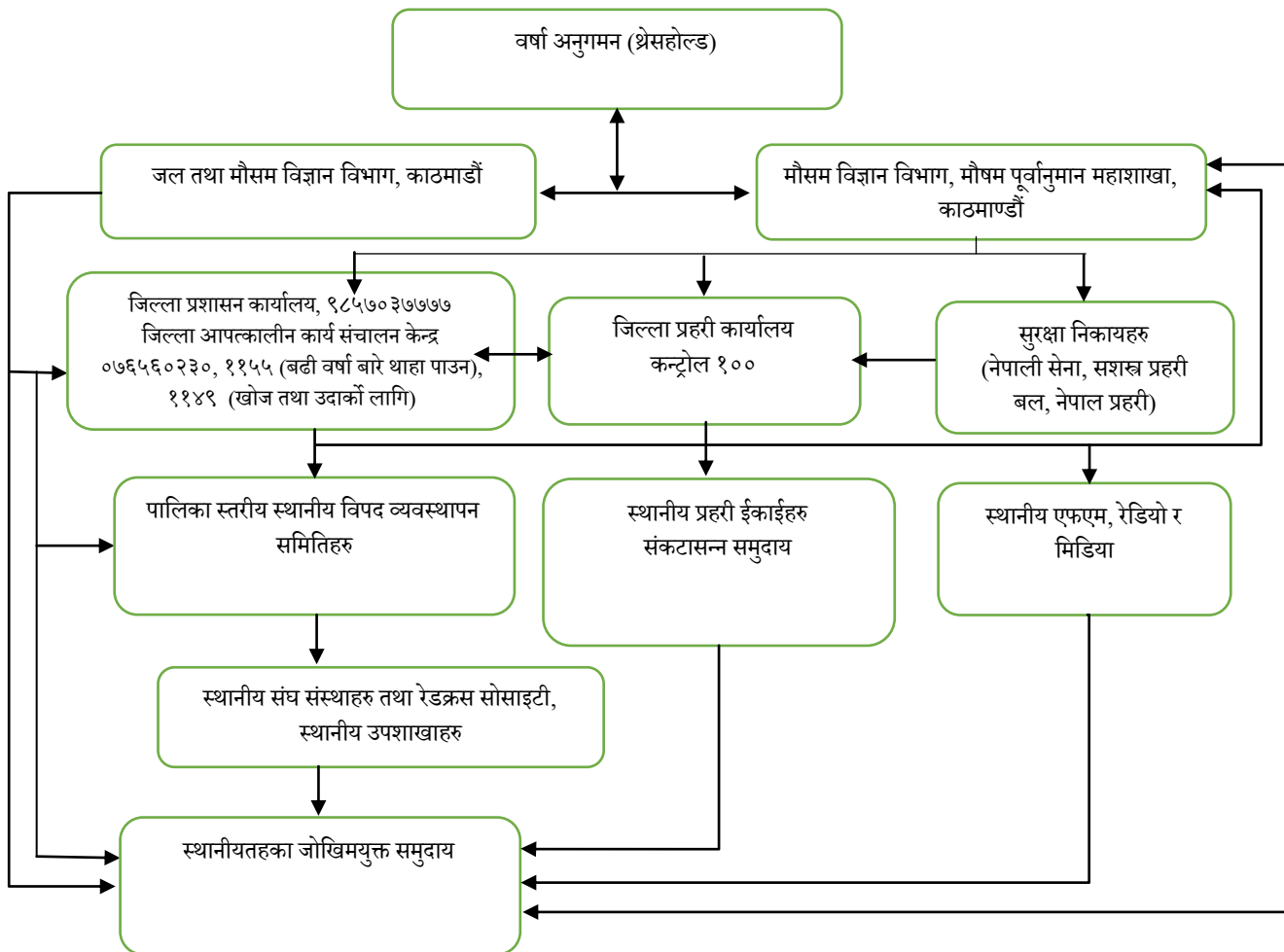
८.६ खानेपानी तथा सरसफाई: खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय

सि.नं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समय
१	जिल्लामा बाढी जोखिम क्षेत्रको पहिचान गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	● क्षेत्रगत सदस्यहरु, स्थानीय तह, वास शाखा, ● D/V-WASH CC, DDMC	जेठ असार
२	बाढीको समयमा सुरक्षित खानेपानीको लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	क्षेत्रगत सदस्यहरु, स्थानीय तह वास शाखा, ● D/V-WASH CC, DDMC	नियमित
३	अस्थायी शौचालय निर्माणका लागि प्राविधिक सहयोग गर्ने (आवास व्यवस्थापन क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने)	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, स्थानीय तह, वास शाखा,	विपद् पश्चात
४	वैकल्पिक खानेपानीको स्रोतको पहिचान गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	जिसस, जिल्ला प्राविधिक कार्यालय खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति स्थानीय तहका खा. पा उ. स.	जेठको अन्तिम हप्ता
५	अस्पताल, विद्यालय, सुरक्षा निकाय तथा मानवीय आवास क्षेत्रमा, सरसफाई किट व्यवस्था गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	जिल्ला खानेपानी, स्वच्छता तथा सरसफाई समन्वय समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी,	नियमित
६	प्रत्येक घना बस्तीको लागि एउटा खुल्ला क्षेत्रमा खानेपानी तथा सरसफाईका लागि वास प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	जिल्ला खानेपानी, स्वच्छता तथा सरसफाई समन्वय समिति, क्लष्टर सदस्यहरु जिसस, नपा, गापा	असारको पहिलो हप्ता
७	वास प्रतिकार्य योजना अनुरूप तयारी अवस्थामा रहने गरी पूर्वतयारी बैठक बस्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	क्षेत्रगत सदस्यहरु,	नियमित
८	बाढीको समयमा हुनसक्ने सम्भावित क्षति तथा प्रकोपका बारेमा सामुदायिक संचार माध्यमबाट प्रचार-प्रसारको व्यवस्था मिलाउने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	DDMC/DEOC	मनसुन सुरु हुनु भन्दा १ हप्ता पहिले
९	ठोस फोहोर व्यवस्थापनका लागि स्थान छनौट तथा फोहोर राख्ने भाँडाका व्यवस्थापन गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	जिल्ला जन-स्वास्थ्य कार्यालय, नेरेसो, स्थानिय तह समेतको समन्वयमा	मनसुन सुरु हुनु भन्दा पहिले
१०	अत्यावश्यक अवस्थामा खानेपानीका लागि टैंकर व्यवस्था गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	खानेपानी उपभोक्ता समिति, उद्योग वाणिज्य संघ,	असारको दोस्रो हप्ता

८.७ भौतिक निर्माण (पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना): शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालयलगायत सबै स्थानीय तहहरू

सि.नं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समय
१	रेडियो, एफएम लगायत स्थानीय मिडिया मार्फत मनसुन पूर्वतयारी प्रचार-प्रसार अभियान संचालन गर्ने	नपा, गापा	●स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, स्थानीय रेडक्रसका स्वयंसेवक तथा उपशाखाहरू	जेठदेखि असार
२	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी आवश्यक सतर्कता अपनाउने	नपा, गापा	●स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, स्थानीय रेडक्रसका स्वयंसेवक तथा उपशाखाहरू	निरन्तर
३	स्थानीय स्तरमा तालिमप्राप्त स्वयंसेवक पहिचान गरी तयारी तथा परिचालन गर्ने	नपा, गापा	●स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, स्थानीय रेडक्रसका स्वयंसेवक तथा उपशाखाहरू	निरन्तर
४	बाढीको पूर्वानुमान गरी न्युनतम बन्दोबस्तीका सामग्रीहरू व्यवस्थापन गर्ने	जिविव्यस, नपा, गापा	●स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, स्थानीय रेडक्रसका स्वयंसेवक तथा उपशाखाहरू	निरन्तर
५	अस्थायी आवास व्यवस्थापनका लागि सरोकारवाला निकायमा सहजीकरणमा सहयोग गर्ने	शविडिका, जिविव्यस, नपा, गापा	●स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, जिल्ला वन कार्यालय शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय, स्थानीय रेडक्रसका स्वयंसेवक तथा उपशाखाहरू	निरन्तर

९. बाढी पूर्व सूचना प्रणाली, विपद सूचना संयन्त्र सञ्जाल

१०. कार्यालयहरू तथा समुदायमा रहेका उद्धार सामग्रीहरू

क्र.सं	समुदायको नाम	उपलब्ध सामग्रीहरू	सम्पर्क व्यक्ति
१	यशोधरा ८, खोरिया	लाइफ ज्याकेट, स्ट्रेचर, बेल्चा, गैँटी, रसी, हेलमेट आदि	
२	कपिलवस्तु ९, अकबरपुर	काठको डुंगा १, लाइफ ज्याकेट, स्ट्रेचर, बेल्चा, गैँटी, रसी, हेलमेट आदि	
३	महाराजगंज ८, कजरहवा, सिंग्राह	लाइफ ज्याकेट, रसी, आदि	
४	बुद्धभूमी १०, धनकौली, मोतिनगर	लाइफ ज्याकेट, बेल्चा, गैँटी, रसी, हेलमेट आदि	
५	कपिलवस्तु १०, निग्लिहवा	लाइफ ज्याकेट, बेल्चा, गैँटी, रसी, हेलमेट आदि	

६	बाणगंगा ९, भलवाड	लाइफ ज्याकेट, बेल्ला, गैटी, रसी, हेलमेट आदि	
७	प्रहरी कार्यालय महाराजगंग	लाइफ ज्याकेट, ट्रयूब, रसी, बेल्ला, गैटी, हेण्ड माइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि।	
८	प्रहरी कार्यालय कोपवा	लाइफ ज्याकेट, ट्रयूब, रसी, बेल्ला, गैटी, हेण्ड माइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि	
९	प्रहरी कार्यालय पिपरा	लाइफ ज्याकेट, ट्रयूब, रसी, बेल्ला, गैटी, हेण्ड माइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि	
१०	प्रहरी कार्यालय पिपरा बाणगंगा	लाइफज्याकेट, ट्रयूब, रसी, बेल्ला, गैटी, हेण्ड माइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि।	
११	प्रहरी कार्यालय गोरुसिंगे	लाइफ ज्याकेट, ट्रयूब, रसी, बेल्ला, गैटी, हेण्ड माइक, प्राथमिक उपचार कीटआदि	
१२	प्रहरी कार्यालय हर्दौना	लाइफज्याकेट, ट्रयूब, रसी, बेल्ला, गैटी, हेण्ड माइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि।	
१३	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, चन्द्रौटा	लाइफ ज्याकेट, ट्रयूब, रसी, बेल्ला, गैटी, हेण्ड माइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि	
१४	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	रबर बोट, लाइफ ज्याकेट, ट्रयूब, रसी, बेल्ला, गैटी, हेण्ड माइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि	नेपाली सेना र सशस्त्र प्रहरी बललाई हस्तान्तरण भएको
१५	ने रे सो	वेयर हाउस, संचार सेट	
१६	इन्द्रेणी गोरुसिंगे	लाइफ ज्याकेट, ट्रयूब, रसी, बेल्ला, गैटी, हेण्ड माइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि	
१७	कालिका तौलिहवा	स्ट्रेचर, लाईफ ज्याकेट, फाइएर इक्सिडगर्इउटर, बेल्ला, गैची, कोदालो, प्राथमिक उपचार बक्स आदि	
१८	यशोधरा १, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्ट्रेचर, लाईफ ज्याकेट, फाइएर इक्सिडगर्इउटर, बेल्ला, गैची, कोदालो, प्राथमिक उपचार बक्स आदि	
१९	यशोधरा २, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्ट्रेचर, लाईफ ज्याकेट, फाइएर इक्सिडगर्इउटर, बेल्ला, गैची, कोदालो, प्राथमिक उपचार बक्स आदि	
२०	यशोधरा ३, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्ट्रेचर, लाईफ ज्याकेट, फाइएर इक्सिडगर्इउटर, बेल्ला, गैची, कोदालो, प्राथमिक उपचार बक्स आदि	सरिता त्रिपाठि 9808327274
२१	यशोधरा ४, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्ट्रेचर, लाईफ ज्याकेट, फाइएर इक्सिडगर्इउटर, बेल्ला, गैची, कोदालो, प्राथमिक उपचार बक्स आदि	हरि शंकर पाण्डे ९८०५४०४९२२
२२	रघुवेन्द्र आभारभूत विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति, यशोधरा गा.पा. २, भडेहर	स्ट्रेचर, लाईफ ज्याकेट, फाइएर इक्सिडगर्इउटर, बेल्ला, गैची, कोदालो, प्राथमिक उपचार बक्स आदि	राम किशोर रैदास ९८१७४४७५७२
२३	श्री नेपाल राष्ट्रिय आभारभूत विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति, यशोधरा गा.पा. १, तिर्तिखा	स्ट्रेचर, लाईफ ज्याकेट, फाइएर इक्सिडगर्इउटर, बेल्ला, गैची, कोदालो, प्राथमिक उपचार बक्स आदि	राम जियावन यादव ९८१६४४०५२१
२४	जलश्रोत तथा सिंचाई विकास डिभिजन कार्यालय	तारजाली २०९२ थान	पुरुषोत्तम उपाध्याय ९८५७०५१३५१
२५	शसस्त्र सिमा बल, कपिलवस्तु नगरपालिका, ५, दण्णरी	स्ट्रेचर, लाईफ ज्याकेट, फाइएर इक्सिडगर्इउटर, बेल्ला, गैची, कोदालो, हम्मर, गल, ह्यान्ड माईक, फायर बूट, सेफ्टी हेलमेट, फाइएर ब्लान्केट आदि	९८१३२१३१३
२६	मर्यादापुर प्रहरी चौकी, यशोधरा, ५,	स्ट्रेचर, लाईफ ज्याकेट, फाइएर इक्सिडगर्इउटर, बेल्ला, गैची, कोदालो, हम्मर, गल, ह्यान्ड माईक, फायर बूट, सेफ्टी हेलमेट, फाइएर ब्लान्केट आदि	९८५७०९०१११

यूनाइटेड मिसन टू नेपाल, कपिलवस्तु मेलसन श्रेष्ठ (९८४५१५४१९९)				दलित सामाजिक विकास केन्द्र रमेश प्रसाद कुर्मी (९८०५४३९२६८)			
क्र.स.	सामग्रीको नाम	इकाई	परिमाण	क्र.स.	सामग्रीको नाम	इकाई	परिमाण
१	स्वीमिङ्ग ज्याकेट	थान	३	१	स्वीमिङ्ग ज्याकेट	थान	४
२	सेफ्टी ज्याकेट	थान	३६	२	सेफ्टी ज्याकेट	थान	६
३	मार्किंग कोन	थान	८	३	फलामे बाल्टिन	थान	३
४	मार्किंग टेप	थान	१	४	मेगाफोन	थान	१

५	डस्ट मास्क	थान	६	५	लाइफ बोय रिंग	थान	१
६	फलामे बाल्टिन	थान	२	६	प्याष्टिक हेलमेटपहेलो	थान	६
७	प्लाष्टिक डोरी	थान	१	७	खन्ती	थान	१
८	मेगाफोन	थान	१	८	पिक एक्स	थान	१
९	फायर ब्ल्याकेट	थान	१	९	शावेल	थान	२
१०	लाइफ बोय रिंग	थान	१	१०	भर्याग	थान	१
११	प्याष्टिक हेलमेट पहेलो	थान	६	११	स्ट्रेचर	थान	२
१२	श्रो ब्याग	थान	१	१२	रब्बरको जुत्ता	थान	६
१३	डेमोलिसन ह्याम्मर	थान	१	१३	हेड लाइट	थान	६
१४	चैन स	थान	१	१४	वोर्किंग पन्जा	थान	६
१५	खन्ती	थान	१	१५	टर्च लाईट	थान	१
१६	कोदालो	थान	१	१६	तर्पोलिन	थान	६
१७	पिक एक्स	थान	१	१७	रेन कोट	थान	४
१८	शावेल	थान	१	१८	टेन्ट	थान	२
१९	भर्याग	थान	१	१९	सिङ्गी	थान	४
२०	स्ट्रेचर	थान	१	२०	पी यु फोर्म	थान	४
२१	रब्बरको जुत्ता	थान	१				
२२	हेड लाइट	थान	१				
२३	वोर्किंग पन्जा	थान	२				
२४	टर्च लाईट	थान	२				

सुरक्षा निकायसँग भएका खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू:

नेपाली सेना			सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल नं. २८ गण हे.क्वा.	
सामग्रीको नाम	इकाई	परिमाण	सामग्रीको नाम	परिमाण
लाईफ ज्याकेट	थान	१४	लाईफ ज्याकेट	१२४
शावेल	थान	२०	सेफ्टि हेलमेट	६२
पिक	थान	२०	रिभर क्रसिङ्ग/प्लास्टिक रोप	३६
फ्रोटिभ रेस्क्यू ब्याग	थान	३	श्रो ब्याग	८
रेस्क्यू कम्प्याक रोप	थान	३००	सिङ्गी	१६
फलामे बाल्टिन	थान	२०	रबर बोट	२
प्लाष्टिकडोरी	थान	३	मोर्टर बोट	१
मेगाफोन	थान	३	टुल बक्स	१
प्लाष्टिक हेलमेट सेतो	थान	३५	फ्युल ट्याँकी	१
प्याष्टिक हेलमेट हरियो	थान	३१	ट्यूब	३५
प्याष्टिक हेलमेटपहेलो	थान	५	पंजा	२४
कालो छडी	थान	२२	सब्बल	६०
बडिप्रोटेक्सन	थान	११	पिक	७२
ढाला	थान	१६	बन्चरो	५
पिकेट	थान	१९	गावन	१६
फायर फाईटिभ सुट	थान	२४	पम्प	३
स्वीमिङ्गज्याकेट	थान	११	बाल्टिन	७६
गगल्स	थान	५	प्याडल	१०
फ्लटिभ रोप	थान	३	आरा	६
मेटलडिटेक्टर	थान	१	फरुवा	७१

नेपाली सेना			सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल नं. २८ गण हे.क्वा.	
सामग्रीको नाम	इकाई	परिमाण	सामग्रीको नाम	परिमाण
ग्यास माक्स	थान	८	बेल्चा	४६
जर्किन	थान	११	त्रिपाल	१४
फायर एक्स्टिङ्ग गूर्इसर	थान	७	हेण्ड अप्रोटेक्टिङ्ग साईरन	१
बन्चरो	थान	४	पानी बुट	७६०
वायर कट	थान	१	रिचार्जेबल सर्च लाईट	६४
दाउ	थान	२	रेस्क्यू रोप	८३६ मि.
टेप	थान	१	क्याराविना	२२
स्ट्रेचर	थान	४	क्याराविना	२२
गल	थान	२	फुलवार्ड सर्भिस	३
			नाईलन रोप	८०० मि.
			लाईफ क्यारी	६
			रफ हुक	२
			चेन सः	१
			स्ट्रेचर	८
			मेगा फोन	३
			Mat	३
			Sefty shoes	८ जोर
			Camping Tent सानो	१ सेट
			ब्याक बोर्ड	१ थान
			पेट्रोल चेन सः	१ थान
			फायर बल्याङ्केट	४ थान
			लाइट प्रोटेक्टिबल पम्प	१ थान
			आल्मोनियम ल्याडर	२ थान
			फायर सुट	२ थान

राजमार्ग अवरोध हटाउन/व्यवस्थापन गर्न आवश्यक संभाव्य औजार उपकरणहरूको विवरणः

सि.नं.	उपकरणको नाम	इकाई	संख्या	उपकरण भएको निकाय	सम्पर्क व्यक्तिको नामथर	मोबाईल नं.	कैफियत
१	लोडर	वटा	२	सडक डिभिजन शिवपुर कपिलवस्तु	सडक डिभिजन शिवपुर		गोरुसिंगे सन्धिखर्क सडक खण्डको लागि नरपानीमा अपरेटर सहित हेभिईक्युपमेन्ट डिभिजन बुटवलबाट खटिई आएको। यस बाहेकका मेशिनहरु आवश्यक परेको खण्डमा हेभिईक्युपमेन्ट डिभिजन बुटवलबाट माग गरी लिन सकिने
२	रोलर	वटा	१	बाणगंगा नगरपालिका	पदम बहादुर सुनार	९८०७५२३९६२	
३	बेल्चा	वटा	४५	बाणगंगा नगरपालिका , कपिलवस्तु नगरपालिका, जिल्ला प्रहरी कार्यालय , सशस्त्र प्रहरी कार्यालय २८ नं. नेपाल गण	गोकर्ण बहादुर खड्का	९८४७०७६९७	

४	गैटी	वटा	८७	बाणगंगा नगरपालिका , जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सशस्त्र प्रहरी कार्यालय २८ नं. नेपाल गण	-	-	
५	दमकल	वटा	३	बाणगंगा नगरपालिका , कपिलवस्तु नगरपालिका,	घनश्याम कुर्मी	९८४७२८६३२१	
					राजेन्द्र भण्डारी	९८५७०४४४२७	
६	डोरी	मिटर	२००	बाणगंगा नगरपालिका , जिल्ला प्रहरी कार्यालय,			
७	Wood Cutter	वटा	२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय , सशस्त्र प्रहरी कार्यालय २८ नं. नेपाल गण			
८	जे.सी.वि.	वटा	१	कपिलवस्तु नगरपालिका	मयसाद खान	९८११९९४२८६	
९	बेल्चा	वटा	५५	बाणगंगा नगरपालिका , कपिलवस्तु नगरपालिका, जिल्ला प्रहरी कार्यालय , सशस्त्र प्रहरी कार्यालय २८ नं. नेपाल गण			
१०	ट्रयाक्टर	वटा	५	बाणगंगा नगरपालिका , कपिलवस्तु नगरपालिका, सडक डिभिजन शिवपुर कपिलवस्तु	राजेन्द्र वारी	९८४७२०३६५४	
११	फरुवा	वटा	५७	सशस्त्र प्रहरी कार्यालय २८ नं. नेपाल गण			
१२	नाइनल डोरी	मिटर	८००	सशस्त्र प्रहरी कार्यालय २८ नं. नेपाल गण			
१३	गल	वटा	६०	सशस्त्र प्रहरी कार्यालय २८ नं. नेपाल गण			
१४	रेस्कु डोरी	मिटर	८००	सशस्त्र प्रहरी कार्यालय २८ नं. नेपाल गण			
१५	ग्रेडर	वटा	१	बाणगंगा नगरपालिका	राधेश्याम पासी	९८४७०३८४००	
१६	टिपर	वटा	१	बाणगंगा नगरपालिका			
१७	जे.सी.वि. लोडर	वटा	१	बाणगंगा नगरपालिका	बुद्ध हमाल	९८४०३३९५२०	
१८	मिनि ट्रक	वटा	१	सडक डिभिजन शिवपुर कपिलवस्तु			

११. अनुसूचीहरू:

माथि उल्लेख गरिए बाहेकका कतिपय विषय तथा जानकारीहरूलाई तल अनुसूचीहरूमा उल्लेख गरिएको छ ।

अनुसूची १ : मानवीय क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरू

क्र.स.	निकाय	विषयगत क्षेत्र	कार्यरत क्षेत्र	सम्पर्क व्यक्तिको नाम र पद	सम्पर्क विवरण (फ्याक्स,फोन, इमेल)
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	खोज उद्धार, समन्वय	जिल्लाभिन्न	प्र.जि.अ.	९८५७३०७७७७
२	जि.स.स.	पुन निर्माण, पुनस्थापना,	जिल्लाभिन्न	प्रमुख जि.स.स	०७६ ५६००२७, ५६०००५ dcckp117@gmail.com
३	नेपाली सेना	खोज उद्धार	जिल्लाभिन्न	प्रमुख सेनानी	९८५१२४२०४५
४	नेपाल प्रहरी	खोज उद्धार	जिल्लाभिन्न	प्रहरी उपरीक्षक .	९८५७०८५५५५
५	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल नं.२८ गण हे क्वा. ब्रमेली	खोज उद्धार	जिल्लाभिन्न	स.प्र.उ.	७६५६१०५९
६	कपिलवस्तु न.पा	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सबै कार्य	कपिलवस्तु न.पा	सुदिप पौडेल, नगर प्रमुख	९८४७०८३८५५
७	बुद्धभूमि न.पा.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सबै कार्य	बुद्धभूमि न.पा.	केशव कुमार श्रेष्ठ, नगर प्रमुख	9857050290
८	वाणगङ्गा न.पा	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सबै कार्य	वाणगङ्गा न.पा	चक्रपाणी अर्याल , नगर प्रमुख	९८५७०५४०२०
९	महाराजगंज न.पा.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सबै कार्य	महाराजगंज न.पा.	अब्दुलकलाम, नगर प्रमुख	९८५७०५६८८६
१०	शिवराज न.पा.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सबै कार्य	शिवराज न.पा.	अजय थापा , नगर प्रमुख	९८५७०५५००४
११	बिजयनगर गा.पा.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सबै कार्य	बिजयनगर गा.पा.	गोपाल बहादुर थापा मगर अध्यक्ष	९८५७०५५१०४
१२	याशोधरा गा.पा.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सबै कार्य	याशोधरा गा.पा.	शिव दयाल तिवारी, अध्यक्ष	९८१६४३७७३५
१३	कृष्णनगर न.पा.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सबै कार्य	कृष्णनगर न.पा.	रजत प्रताप शाह, नगर प्रमुख	९८४७५४८५५५
१४	मायादेवी गा.पा.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सबै कार्य	मायादेवी गा.पा.	वलिउद्दीन मुसलमान , अध्यक्ष	९८४७०५२७०९
१५	शुद्धोधन गा.पा.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सबै कार्य	शुद्धोधन गा.पा.	कमलेश शरण चौधरी , अध्यक्ष	९८६७८२२०३०
१६	डिभिजन वन कार्यालय	आपत्कालीन आश्रय स्थलका लागि काठको व्यवस्थापन	संपूर्ण जिल्ला	ईश्वरी पौडेल	9857051014
१७	शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाइ	शिक्षा	जिल्लाभिन्न	थानेश्वर घिमिरे	9857051625
१८	कृषि ज्ञान केन्द्र	कृषि तथा जिविकोपार्जन	जिल्लाभिन्न	राम गोबिन्द	९८६७१४८९११
१९	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	स्वास्थ्य तथा पोषण	जिल्लाभिन्न	योगेन्द्र प्रसाद भगत	९८६७२२५१२०
२०	भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	पशु विकास	जिल्लाभिन्न	श्रवणकुमार चौधरी	9848032712

२१	सिंचाई विकास डिभिजन कार्यालय	सिंचाई	जिल्लाभित्र	डि.ई.	
२२	खानेपानी संस्थान	खानेपानी तथा सरसफाइ	जिल्ला भित्र	सन्तोष साह	98410517010
२३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	गैहखाद्य सामग्री सहयोग, अस्थायी आश्रय स्थल निर्माण	जिल्ला भित्र	सभापति	०७६५६००१५
२४	यू.एम.एन.	जिविकोपार्जन, शिक्षा, स्वास्थ्य, प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण, शुशासन	यशोधरा तथा मायादेवी गा.पा.	रुप कुमार बि.क., क्लष्टर टिम लिडर	9851140626
२५	युनिसेफ	बालबालिका	जिल्लाभित्र	प्रकाश कैनी	९८५१०१४८०८
२६	यूएनएफपिए	महिला तथा किशोर किशोरी	जिल्लाभित्र	Sanjay Sharama	9802041400, 9854041400
२७	पत्रकार महासंघ	सूचना तथा संचार	जिल्लाभित्र	किरणमान बज्रचार्य	9847061697
२८	गै.स.स. महासंघ	सूचना तथा सञ्चार	जिल्लाभित्र	प्रवीन श्रीवास्तव	9857050408
२९	इन्द्रेणी=DCA	सामाजिक विकास	जिल्लाभित्र	प्रदिप शाह	9857021233
३०	कालिका स्वा. सा.केन्द्र	प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण	जिल्लाभित्र	अर्जुन थापा मगर	9851258336
३१	सिद्धार्थ सा.वि.के.	सामाजिक विकास	जिल्लाभित्र	तेज प्र. आचार्य	9857050707
३२	माहुरी होम	सामाजिक विकास	जिल्लाभित्र	रविन्द्र नाथ ठाकुर	9857022038
३३	सहज नेपाल	मनव अधिकार	जिल्लाभित्र	सी बीगहतराज	9857050784
३४	माउण्ट एभरेष्ट	सामाजिक विकास	जिल्लाभित्र	सरोज खनाल	9847048815
३५	आइएनएफ	सामाजिक विकास	जिल्लाभित्र	Mina Mahato	9867478868
३६	सनशाइन सा.वि.के.	सामाजिक विकास	जिल्लाभित्र	सम्भु हरिजन	९८१७५१६७७४
३७	दलित सामाजिक विकास केन्द्र	संचार तथा वालवालिका	जिल्लाभित्र	रामशरन रैदाश	9857051158
३८	कपिलवस्तु संस्थागत विकास संस्था	सामाजिक विकास	जिल्लाभित्र	विश्वराज रेग्मी	9847052584
३९	KIDS	सामाजिक विकास	जिल्लाभित्र	कृष्णकुमार द्विवेदी	9857051251
४०	LIDO	सामाजिक विकास	जिल्लाभित्र	सुनीता बेल्लासे	9857050848

अनुसूची २: जिल्लामा उपलब्ध एम्बुलेन्स सेवाहरु

क्र.सं	नाम	सम्पर्क नं.
१	जिल्ला अस्पताल तौलिहवा	९८५७०५१६०४
२	तौलिहवा उद्योग बाणिज्य संघ	९८५७०५४०५४
३	आंखा अस्पताल, तौलिहवा	९८४७४१०९६७
४	दिगो युवा क्लव हर्नामपुर	९८५७०५१२२२
५	सेफर हेल्थ केयर सेन्टर पकडी	९८४७०६२८८२
६	महाराजगंज स्वास्थ्य चौकी	९८१७५०६०००
७	राजपुर स्वास्थ्य चौकी हरिहरपुर	९८०५४४८७८०
८	सिसवा स्वस्थ चौकी, शान्तिनगर	९८१८०४६६१९
९	ने.रे.सो.बाणगंगा, गजेडा	९८४७०४४०५४
१०	कपिलवस्तु जेशिस, बाणगंगा जितपुर	९८५७०५००२२
११	पिपर अस्पताल, पिपरा	९८५७०४७७७२
१२	शान्ति सृजना युवा क्लव, बनगाई, बाणगंगा	९८५७०४६४९८
१३	शिवराज अस्पताल, बहादुरगंज	९८६७४९९०९०
१४	सगरमाथा वेल फेयर सोसाईटि चन्द्रौटा	९८४७५२२४००
१५	ने.रे.सो. जिल्ला शाखा तौलिहवा	०७६५६००१५,
१६	गजेहडा भू.पू. सैनिक	०७६६९१६१४, ९७४७०४२००१

१७	बनगाई संस्थाबाट संचालित	०७६६९०१०२, ९७४७०१७१४४
१८	कृष्णनगर नेपाल भारत मैत्री संघ	९८४७०४२५४४
१९	बुद्धभूमि नगरपालिका मुकेश बस्नेत	
२०	शिवराज न.पा. संस्था	

अनुसूची ३ : खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीको लागि सम्पर्क संस्थाहरु

क्रसं	नाम	सम्पर्क नं.
१	उद्योग वाणिज्य संघ तौलिहवा	०७६५६०४४०
२	उद्योग वाणिज्य संघ कृष्णनगर	०७६५२०४७९
३	उद्योग वाणिज्य संघ चन्द्रौटा	०७६५४०९९६
४	उद्योग वाणिज्य संघ ४ नं. जीतपुर	०७६५५००८०

अनुसूची ४: हेलिप्याडहरु भएका स्थान

क्र.सं.	सुरक्षा निकायको नाम	हेलिप्याड	ठेगाना	अवस्थिति(अक्षांश र देशान्तर)
१	नेपाली सेना	२	१. कृष्णनगर नगरपालिका वडा नं.-८, बहादुरगंज २. बुद्धभूमि नगरपालिका वडा नं.-२, गोरुसिंगे	१. अक्षांश : २७° ३०' १२" र देशान्तर : ८२° ४७' २८" २. अक्षांश : २७° ३९' ५४" र देशान्तर : ८३° ०२' ३१"
२	सशस्त्र प्रहरी बल	२	१. कपिलवस्तु नगरपालिका वडा नं.-६, बर्मेलीटोल २. शिवराज नगरपालिका वडा नं.- ५, चन्द्रौटा	१.अक्षांश : २७° ३६' २३" र देशान्तर : ८३° ०४' ३२" २. अक्षांश : २७° ६५' ३५" र देशान्तर : ८२° ८६' ९८"

अनुसूची ५: आपतकालीन आश्रय स्थलहरु

क्रसं	ठेगाना	संपर्क
१	जनता उ.मा.वि. पिपरा बाणगंगा	९८५७०१२०९६
२	गौतम बुद्ध उ.मा.वि. गोरुसिंगे	९८५७०५०७४६
३	उ.मा.वि. शिवपुर	९८४७०१७०१५
४	जानकी उ.मा.वि.महाराजगंज	९८६७१५९९५५
५	बुद्धपद्य उ.मा.वि. तौलिहवा	९८४७०४०५९८
६	तीर्थदेवी छत्रपाली उ.मा.वि.पकडी	९८४७०२१८०१
७	दुधधारी मा.वि.गुगौली	

अस्थायी आश्रय स्थानका लागि पहिचान भएका खुल्ला स्थलहरु

क्र. सं.	स्थानीय तह	खुल्ला स्थान रहेको स्थान	क्षमता	उपलब्ध श्रोतहरु (खानेपानी, बाटो , बिजुली, शौचालय आदि)
१	महाराजगंज न.पा.-९ शिवभारी	शिवभारी मा.वि.को खुल्लाचौर	३००/४००	खानेपानी, बाटो, बिजुली, शौचालय
२	बुद्धभूमि न.पा. ४ बुड्डी	नगरपालिकाको कार्यालय अगाडि रहेको चौर		खानेपानी, बाटो, बिजुली, शौचालय
३	बाणगंगा न.पा. २पिपरा	जनता मा.वि.को फुटबल ग्राउण्ड		खानेपानी, बाटो, बिजुली, शौचालय
४	महाराजगंज न.पा. १महाराजगंज	जानकी उ.मा.वि.को ग्राउण्ड		खानेपानी, बाटो, बिजुली, शौचालय
५	शिवराज न.पा. ८ देवीपुर	दुर्गा प्रा.वि.को ग्राउण्ड		खानेपानी, बाटो, बिजुली, शौचालय
६	शुद्धोधन गा.पा. ५	मुडखुटुवास्थित खुल्लाचौर		
७	शुद्धोधन गा.पा. ५	शिवलवास्थित मर्थीचौर		
८	विजयनगर गा.पा.५	श्रीशिव मा.वि.डालपुरकोखुल्लाचौर		खानेपानी, बाटो, बिजुली, शौचालय
९	बाणगंगा न.पा. १० सोनपुर	सोनपुरस्थित खुल्ला ईलाका		
१०	यशोधारा गा.पा			

अनुसूची ६: सर्पदश उपचार केन्द्र

क्रसं	नाम	सम्पर्क नं.
१	कपिलवस्तु सर्पदश उपचार केन्द्र, गोरुसिंगे	नबीन भण्डारी ९८५७०५०९७४

अनुसूची ७: विपद् सम्पर्क व्यक्तिहरु

क्र.स.	कार्यालय/निकाय, स्थानीय तह	नाम	पद	सम्पर्कनं.
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	अनिल पौडेल	स.प्र.जि.अ.	९८५७०५४७७७
२	कपिलवस्तु नगरपालिका	गोकर्ण बहादुर खड्का	चौथो तह	९८४७०७६७६७
३	शिवराज नगरपालिका	विष्णु अधिकारी	खरिदार	९८४६६३८८७७
४	बुद्धभूमी नगरपालिका	निकिता त्रिपाठी	स्वास्थ्य संयोजक	९८५७०३०४५०
५	वाणगंगा नगरपालिका	केशव भट्टराई	शाखा अधिकृत	९८५७०५४३३०
६	कृष्णनगर नगरपालिका	प्रदिप चौधरी	ईन्जिनियर	९८५७०५५९१६
७	महाराजगञ्ज नगरपालिका	राधेश्याम कलवार	सि.अहेव	९८०६९६३२९७
८	शुद्धोधन नगरपालिका	सन्तोष कुमार श्रीवास्तव	सूचना अधिकृत	९८५७०५१०९६
९	मायादेवी गाउँपालिका	महेन्द्र प्रसाद यादव	सि.अहेव	९८४७२०४७२५
१०	यशोधरा गाउँपालिका	कृष्ण पाण्डे	सामाजिक विकास अधिकृत	९८०६९०५८५५
११	विजयनगर गाउँपालिका	वासुदेव जमर कट्टेल	सामाजिक विकास अधिकृत	९८५७०५००९६

अनुसूची ८: रक्त संचार केन्द्र

क्र.स.	निकाय	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ती	सम्पर्क नं.	कैफियत
१	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	कपिलवस्तु नपा वडा नं. २	राहुल कुमार चौधरी	९८०७४५८३९५	

अनुसूची ९: स्थानीय तहमा रहेको स्वास्थ्य चौकीहरु

क्र सं	HP/SHP/PHC/PHC को नाम	ठेगाना	प्रमुखको नाम	सम्पर्कनं.
१	कृष्णनगर स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-३ चैपुरवा	शंकर प्रसाद भट्टराई	९८४७९२९५८८
२	बिद्यानगर स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-४	नन्द गोपाल बरई	९८६२३६९६१९
३	भगवानपुर स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-१२	नवराज अर्याल	९८४७३००९१६
४	कृष्णनगर स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-३ चैपुरवा	शंकर प्रसाद भट्टराई	९८४७९२९५८८
५	बिद्यानगर स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-४	नन्द गोपाल बरई	९८६२३६९६१९
६	भगवानपुर स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-१२	नवराज अर्याल	९८४७३००९१६
७	रामनगर स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-११	शिव बहादुरके.सी.	९८४७८११२२९
८	सिर्सिहवा स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-४	राम कुमार गुप्ता	९८६८२८१८२७
९	पुरुषोत्तम स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-५	भुर्खे	९८४७२९४१०५
१०	भिल्मी स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-६	पुण्य प्रसाद चौधरी	९८०६९०५३६७
११	अजिगरा स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-७	सुनिता चौधरी	९८४७५२२११३
१२	शिवानगर स्वास्थ्य चौकी	कृष्णनगर न.पा.-१	पर्वती शर्मा	९८६८४१७५१
१३	स्वास्थ्य चौकी	कृ.न.न.पा -६ भिल्मी	अरबिन्द्र शाह	९८५७०३२३३९
१४	स्वास्थ्य चौकी	कृ.न.न.पा -७ अजिगरा	बिहारी शाह	९८४७०८४८६६
१५	स्वास्थ्य चौकी	म.न.पा - ६ भलवारी	रत्न शाह	९८४५२३६६५७
१६	स्वास्थ्य चौकी	म.न.पा - ७ कुशहवा	दिनेश शाह	९८४७७२७९८०
१७	स्वास्थ्य चौकी	म.न.पा -८ कजरहवा	अशोक कुमार मिश्र	९८४७२७६१७५
१८	स्वास्थ्य चौकी	म.न.पा -९ शिशहवा	राधेश्याम जैसवाल	९८११९८१७६
१९	स्वास्थ्य चौकी	म.न.पा -१० हर्दौना	धिरेन्द्र कुमार यादव	९८०४९२६४२६
२०	स्वास्थ्य चौकी पिपरी	विजयनगर गा.पा. १	यज्ञ प्रसाद अधिकारी	९८०६९९९०८४
२१	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	महाराजगंज न.पा. १ महाराजगंज	सुरज बर्मा	९८४१६८३१५१
२२	स्वास्थ्य चौकी	महाराजगंज न.पा. ४ बरईपुर	शिव नाथ यादव	९८११५१७५३८
२३	स्वास्थ्य चौकी	महाराजगंज न.पा. १ बलरवापुर	सुरज राज जोशी	९८१६४७९५१९

२४	स्वास्थ्य चौकी	बुद्धभूमि न.पा. ७ मानपुर	बावुराम पन्थी	९८५७०५४९९९
२५	स्वास्थ्य चौकी	शिवराज न.पा.१० लालपुर	ठाकुर प्रसाद भट्टराई	९८५७८४०१९३
२६	स्वास्थ्य चौकी	शिवराज न.पा.११ थुन्हिया	राजेश कुँवर	९८२१५२५३९७

अनुसूची १०: मौसमी पूर्व अनुमानमा आधारित बाढी पूर्वचेतावनी सूचक:-

पूर्वानुमान (समय)	उच्च सम्भाव्यता	मध्यम सम्भाव्यता	निम्न सम्भाव्यता
मौसमी	सामान्य भन्दा माथि	सामान्य	सामान्य भन्दा कम
१० दिन	विश्व बाढी सचेतना प्रणाली वर्षाको सम्भाव्यता ३०० मिलिमीटर भन्दा बढी (> ७०%)	विश्व बाढी सचेतना प्रणाली वर्षाको सम्भाव्यता ३०० मिलि मीटर भन्दाबढी (५०-७०)% १५० मिलिमीटर भन्दाबढी (> ७०%)	विश्व बाढी सचेतना प्रणाली वर्षाको सम्भाव्यता ३०० मिलिमीटर भन्दाबढी (< ५०%) १५० मिलिमीटर भन्दा बढी (५०-७०)%
३ दिन	क्षेत्रीय एकीकृत बहु प्रकोप पूर्व सूचनाप्रणाली- जलतथा मौसम विज्ञान विभाग-गणितीय मौसम भविष्यवाणी कुनै पनिदिन २४ घण्टा भित्रको वर्षा > १४० मिलिमीटर ३ दिनको संचित वर्षा > १८० मिलिमीटर	क्षेत्रीय एकीकृत बहु प्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली- जलतथा मौसम विज्ञान विभाग-गणितीय मौसम भविष्यवाणी कुनै पनिदिन २४ घण्टा भित्रको वर्षा > (६०-१४०) मिलिमीटर ३ दिनको संचित वर्षा > (१४०-१८०) मिलिमीटर	क्षेत्रीय एकीकृत बहु प्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली- जलतथा मौसम विज्ञान विभाग-गणितीय मौसम भविष्यवाणी कुनै पनि दिन २४ घण्टाभित्रको वर्षा < ६० मिलिमीटर ३ दिनको संचित वर्षा ६० मिलिमीटर
१ दिन	क्षेत्रीय एकीकृत बहु प्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली-गणितीय मौसम भविष्यवाणी वर्षा (< १४००मिलिमीटर वर्षा निगरानी > ६० मिलिमीटर १ घण्टा > ८० मिलिमीटर ३ घण्टा > १०० मिलिमीटर ६ घण्टा > १२० मिलिमीटर १२ घण्टा > १४० मिलिमीटर २४ घण्टा	क्षेत्रीय एकीकृत बहु प्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली-जल तथा मौसम विज्ञान विभाग- गणितीय मौसम भविष्यवाणी वर्षा > (६०)१४० मिलिमीटर वर्षा निगरानी ३०-६० मिलिमीटर १ घण्टा ६०-८० मिलिमीटर ३ घण्टा ८०-१०० मिलिमीटर ६ घण्टा १००-१२० मिलिमीटर १२ घण्टा १२०-१४०मिलिमीटर २४ घण्टा	क्षेत्रीय एकीकृत बहु प्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली-जलतथा मौसम विज्ञान विभाग- गणितीय मौसम भविष्यवाणी वर्षा (> ६००मिलिमीटर वर्षा निगरानी > ६०० मिलिमीटर

अनुसूची ११: दैनिक-साप्ताहिक प्रतिवेदन फाराम

१. तयार गर्ने जिल्ला: कपिलवस्तु

अवस्था प्रतिवेदन नं.

दस्तखत:

२. प्रतिवेदन तयार गरेको मिति:

३. लाई (प्र.जि.अ., जि.प्र.उ.स, गृह मन्त्रालय आदि)

४. वाट: (प्र.जि.अ., जि.वि.व्य.स, नेरसो)

५. बोधार्थ: (प्र.जि.अ., जि.वि.व्य.स, गृह मन्त्रालय आदि)

६. प्रतिवेदन अवधि (देखि.....सम्म)

७. प्रतिवेदनले समेट्ने क्षेत्र (जिल्ला, नपा-गा.पा.)

८. सामान्य अवस्था (प्रभावित स्थानीय तह वडा नं., लाभान्वित जनसंख्या, क्षति भएको घर आदि)

९. राहत उद्धारको विवरण (सरकारी, गैर सरकारी, रेडक्रस र राष्ट्रसंघीय निकायहरुबाट भएको राहत उद्धार)

१०. राहत उद्धारको योजना (सरकारी, रेडक्रस, गैरसरकारी क्षेत्रबाट प्रदान गरीने राहत उद्धारको योजना)

११. राहत उद्धारमा हुन सक्ने कमी वा कठिनाई

१२. समस्या समाधानका उपाय वा आवश्यक सहयोगको अपेक्षा

अनुसूची १२ सन्दर्भ सामग्रीहरु:

- १ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४
- २ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय नीति २०७५,
- ३ राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य ढाँचा २०७५
- ४ विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०७६
- ५ जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७७
- ६ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४
- ७ मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना, २०७७ भाग १ र भाग २
- ८ drportal.gov.np